

IPARI JOGVÉDELLEM

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A KOLLEKTIVSZERZŐDÉSEK, A MUNKÁSOK ÉS MUNKAADÓK SZERVEZKEDÉSE, A MUNKÁSVÉDELLEM, AZ IPARI TULAJDON, AZ IPARIGAZGATÁS, A KARTELLÜGY ÉS A VASUTI JOG KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

Szociális vízcsepp.

Írta: Dr. Kadosa Marcel.

Ennek nevezhető az, amit ma Európa néhány városában munkanélküliség elleni biztosításnak neveznek és amikor erről az intézményről minálunk tárgyalni kezdenek, tisztában lehet vele mindenki, hogy ez nem szociális életünk fejlettségét jelenti, hanem inkább csak egy kis szociális babrálást.

Hogy micsoda óriási jelentőségű dolog a munkanélküliség ellen való biztosítás, azt talán senkinek se kell külön megmagyarázni. Ez már a formális megvalósítása a munkához való jognak és pedig e jogosultságnak igazi értelmében, ami annyit tesz, hogy: vagy adsz nekem munkát társadalom, vagy gondoskodsz a megélhetesemről. Ez már az Utópia birodalmához jár nagy-közelségben és maga a gondolat is elérhetetlen messzeségben látszik szárnyalni, hát még a megvalósítás.

És ne is áltassuk magunkat egy percig se: nem valósították meg ezt az eszmét, sőt még csak meg se közelítették sehhol. Amit eddig e téren produkált a társadalom, az alig valamikéivel több a bizonyos mértékben intézményileg biztosított alamizsnánál, amelynek a kiosztásánál nagyon sok helyütt ugyanaz a kegyetlen csalódás érte az alamizsnaosztogatót, amely az ilyen osztogatással rendszerint vele jár.

A genti rendszert tartják eddigelé a legtökéletesebbnek, de csak azért, mert a többi, eddig kipróbált módja a munkanélküliség ellen való biztosításnak majdnem tökéletes kudarcot vallott mindenütt. A genti rendszer abban áll, hogy a község vagy községek csoportja évi hozzájárulásokból alapot létesít, amely minden munkanélküli munkásnak juttat bizonyos összeget, a ki valamely munkanélküli segélyt nyújtó egyletnek tagja. A segély időnként változik az igénybevevők tömege szerint. De nem lehet soha több, mint az egylettől nyert segély és semmiképpen se nagyobb napi 1 francnál, amely egy legfőlebb 60 napon át jár ki egy-egy igényjogosultnak.

Ez a genti rendszer nagy vázlata. De elég ennyi is, hogy az ember tisztában legyen az értékével. Ha valaki összehasonlítaná például az ilyen rendszerrel dolgozó Lyon város munkanélküli egyéneinek a számát avval a 25 ezer franc-kai, amellyel Lyon városa ezt az intézményt dotálja, akkor rögtön látná, hogy itt nincs egyébről szó, mint olyasmiről, amit úgy lehet legjobban kifejezni: egy csepp a tengerben.

Egészen világos, hogy csak némileg megközelítő

módon a célját szolgáló munkanélküli-biztosítás száz és száz milliókat igényelne és csak egy városban is akkora összeget, aminőnek e célra fordítására nem is akar gondolni se senki. Hiszen a munkásszervezetek is állandóan panaszkodnak, hogy ezt a céljukat, a munkanélküli-segélyezést nem képesek kellőképpen szolgálni. Pedig aránylag óriási összeget költenek rá. Ezt az összeget a genti szisztéma szerint 40 vagy 50 százalékkal megtoldani, semmiképpen se volna kárbavesztett dolog, de az igazi munkanélküliség elleni biztosításhoz alig vinne valamivel közelebb bennünket.

És hány olyan kérdést kellene előbb még megoldanunk, amelynek eldöntése nélkül semmiképp se prosperálhat akár csak a genti rendszerű biztosítás is! Ezek között a legfontosabb a munkaalkalom-kimutató rendszeressége. Másképpen ki és hogyan határozza meg, hogy igazán nem kaphat e munkát az igénylő vagy csak nem fér hozzá a kínálgató munkához vagy nem akar hozzáférni és ki és hogyan határozza meg, hogy mely pillanatban áll elő újból a munkábaállítás lehetősége és mikor szűnik meg a segély jogosultsága? Egyelőre nyoma sincsen nálunk annak az egységes vagy rendszeres munkaközvetítésnek, amely a biztosítás e módjának létfeltetele.

Am mondjuk, hogy ezen a nehézségen és a többin is átláboltunk és hogy szociális olaj cseppnek mondható a munkanélküliség elleni biztosításnak az a módja, amely mostanában több európai városban érvényben van és amelyből minálunk is beszélni kezdünk már. Vajjon mii jelent mindez? Bármilyen nagy fontosságúnak tartjuk is a munkások szervezeteit, az igazság az, hogy az iparban foglalkoztatott munkásoknak csak egy töredéke van olyan szervezetekben, amelyek munkanélküli-segélyt adnak tagjaiknak. Ezek kapnának a biztosító-intézménytől is. Vagyis éppen azok, akik úgy is kapnak már. Hát a többi szervezett munkás és a szervezetlenek és nem is szervezhető százazrei? Azok részére nem léteznék az intézmény? Nem léteznék – más szóval – éppen azokra, akik a legnagyobb, mindent elöntő nagy többségét adják a munkanélkülieknek.

Szerintem a dolog így áll: Ha a főváros akár csak tízezer vagy ötvenezer koronát áldoz is munkanélküli munkások segélyezésére, ezt minden esetre jól teszi és ezért mindenféleképpen csak dicsérni lehet. Akármiféle formában, akármilyen rendszer szerint adja, ha a pénz igazán olyan ember kezébe kerül, aki azzal a munkanélküli való állapot nyomorát enyhíti: az mindenesetre szép dolog. Csak az volna baj és az

ellen emelnék fel a szavunkat, ha ezt a semmiséget jelentőséggel bíró szociális intézménynek akarnák fel-tüntetni, amellyel elaltassuk a lelkiismeretünket, amikor az^v valódi és komoly jelentőségű szociális alkotásokat követel.

A biztosítás körének mesterséges szűkítése.

Írta: Somló Jenő,

az országos munkásbetegsegélyző- és balesetbiztosító-pénztár titkára.

Mindazokban az államokban, melyekben a szociális biztosítás *kötelező* formája honosított meg, az a tendencia érvényesül, hogy a biztosítás minél szélesebb körökre terjesztessék ki és hogy a kis existenciák minél nagyobb számban vonassanak be ennek a kötelező biztosításnak a kötelékébe.

A szociális biztosítás klasszikus hazájában: Németországban, látjuk a kötelező biztosítás kiterjesztésének tendenciáját a legeklatásabb formában érvényesítve, pedig köztudomású, hogy ebben az iparilag fejlett birodalomban a kereseti viszonyok sokkal kedvezőbbek, mint egyebütt és hogy éppen a kedvezőbb kereseti viszonyoknál fogva a pauperitás ott aránylag kisebb, mint nálunk Magyarországon.

A biztosításra kötelezettek számának arányát a legjobban tünteti fel az, hogy a Németbirodalom mintegy 60 millió lakosa közül már ez idő szerint is 13 millió tartozik a kötelező biztosítás kötelékébe és ha a most tárgyalás alatt álló törvénytervezet törvényerőre emelkedik, ennek a törvénytervezetnek a biztosítás további kiterjesztésére irányuló tendenciájánál fogva a kötelező biztosítás hatálya alá eső németországi lakosoknak a száma 20 millióra fog szaporodni, tehát az összes lakosságnak mintegy *egyharmadrészét* fogja a kötelező biztosítás körébe bevonni.

Ezzel szemben Magyarországnak mintegy 20 millió lakosa közül ez idő szerint alig egy millió tartozik a kötelező biztosítás kötelékébe, ami az összes lakosság *egyhuszadrészének* felel meg.

Ennek a számaránynak a kedvezőbbé válása a jelenleg érvényben álló 1907. évi XIX. t.-c. hatálya alatt annyival kevésbbé remélhető, mert Magyarországon a jelzett törvény intencióiival ellentétben nem az a tendencia érvényesül újabb időben, hogy a biztosítás kötelékébe a kis existenciák minél szélesebb köre vonassák be, hanem ellenkezőleg – retrográd irányban – az a tendencia nyilvánul az egész vonalon, hogy lehetőleg kivonassanak a biztosítás köréből még azok is, a kiknek biztosítási kötelezettségét az idézett törvény expressis verbis megállapítja.

Ennek a retrográd irányzatnak a tünetei már a törvény életbeléptetésekor mutatkoztak, a mikor a törvény 10. §-ának a bő köpenyegé alá igyekeztek volna bújni mindazok a testületek, társulatok és jogi személyek, melyek a biztosítás okozta kiadásoktól menekülni szerettek volna.

Ennek a 10. §-nak a szövege alapján „*közintézeti*” jelleget arrogáltak maguknak a pénzügyintézetek, a vízszabályozó társulatok stb. csak azért, hogy a biztosítás kötelezettségei alól mentesüljenek.

Ennek a 10. §-nak a különféle értelmezése folytán szünetelt éveken át az *állami alkalmazottak* forma szerinti biztosítása azért, mert ezekre az alkalmazot-

takra nézve a biztosítási kötelezettség annak idején, a törvényben megállapított ugyan, de a *biztosítási díjuk fedezéséről* az állam a költségvetésben elfelejtett, vagy nem akart gondoskodni.

Mikor mái az állami alkalmazottak biztosítása tekintetében a pénztárak követelődése következtében tűrhetetlenné vált a helyzet, akkor a kormány azzal vágta ketté a biztosítás kérdésének gordiusi csomóját, hogy minisztertanácsi határozattal kivonta az állami alkalmazottakat a biztosítás kötelezettsége alól.

A jogászi vélemények lehetnek eltérők arra mézve, hogy jogosított-e a minisztertanács a szentesített törvénynek illetően értelmezésére és hogy ez a minisztertanácsi határozat *intézményes, biztosítéknak* tekinthető-e az érdekelt állami alkalmazottakra nézve: a kétségtelen tény az, hogy ez a minisztertanácsi határozat jelentékenyen szűkítette a biztosításra kötelezettek körét, ami ellentétben áll a törvény intencióiival és a biztosítás kiterjesztésére irányuló azon tendenciával, melylyel a kötelező biztosításnak minden hazájában találkozunk.

A minisztertanács említett határozata ugyan csupán a biztosításra kötelezett *állami* alkalmazottakra vonatkozik, azonban a *városok és községek*, melyeknek biztosítási kötelezettsége a törvénynek ugyancsak 10. §-ában van föltételekhez kötve, applikálhatónak vélik ezt a minisztertanácsi határozatot a saját alkalmazottaikra is, mert éppen a 10. §. értelmezésére nézve mintegy négy év óta folyó viták és argumentálások következtében a városok és községek alkalmazottainak a kötelező biztosítás kötelékébe való bevonása is a legtöbb helyütt függőben tartott.

A városok és községek alkalmazottainak a biztosítás körébe való erőszakos bevonása azonban nemcsak azért tartatott eddig függőben, mintha a pénztárak előtt kétséges lett volna az, hogy miképen kell a törvény rendelkezéseit értelmezni és alkalmazni, hanem azért is, mert a bejelentés elmulasztásáért megindítandó kihágási eljárás tárgyalására az elsőfokú iparhatóságok illetékesek, ezek az elsőfokú iparhatóságok pedig városokban maguk a városi tanácsok, illetve a rendőrkapitányok, községekre nézve pedig a járási szolgabírák.

Ezek az elsőfokú iparhatóságok a bejelentés elmulasztásáért kihágással vádolt városokat és községeket sohasem mondták volna ki bűnösöknek, ellenkezőleg a legtöbb esetben magát az eljárást sem indították volna meg.

A városi és községi alkalmazottak biztosítási kérdésének a további függőben tartása a minisztertanácsi határozat után céltalan lévén, a pénztáraik a fenforgó nehézségek dacára, kezdik az egész országban szorgalmazni a biztosítási kötelezettség teljesítését és az ellentálló városok és községek elleni kihágási eljárásoknak a megindítását.

Ebből a szorgalmazásból tengernyi pör keletkezik, mert a legtöbb iparhatóság a pénztárak panaszait elutasítja és a pénztárak ennél fogva a törvény rendes útján kénytelenek igényeiket érvényesíteni.

Habár ezen eljárás következtében előreláthatólag néhány hónap alatt minden kétséget kizárólag fog tisztázódni a városok és községek biztosítási kötelezettségének a kérdése, a biztosítás *általános érdeke* szempontjából ennek nem lesz számbavehető anyagi, avagy erkölcsi haszna, mert a városok és községek a biztosítási kötelezettségnek bírói ítéletekben való megállapítása folytán élni fognak, mert már most is élni kez-

denek a törvény 10. §-ában biztosított ama jogaikkal, hogy szabályrendeletileg biztosítsák alkalmazottaiknak a betegség esetén nyújtandó segélyeket oly mérvben, a mint ezt a törvény előírja.

Az állami alkalmazottak után tehát a városi és községi alkalmazottak lesznek ily módon a biztosítás köréből kivonva, ellentétben a törvény intencióival, a biztosítás szervezetének megkárosításával, a szociális biztosítás elvének megcsorbításával, a nélkül azonban, hogy akár az alkalmazottaknak volna ebből hasznuk, mert köztudomású, hogy saját munkaadóikkal szemben igényeiket nehezebben tudják érvényesíteni és a nélkül, hogy a munkaadóknak lehetne ebből anyagi hasznuk, mert a nyújtandó segélyek előreláthatólag mégis nagyobb anyagi áldozatokat fognak az államtól, a városoktól és a községektől követelni, min a mennyit a biztosítási illeték kitenne.

A törvény 10. §-ának az a szövege, mely különféle értelmezést enged meg és a mely a fentiekhez hasonló alkalmazásra használható fel, merénylet a biztosítás kiterjesztő tendenciája ellen, megbontója az egységességnek, magánjogi sérelmet rejt magában az érdekeltségre nézve, éppen ezért alkalmazandó minden megengedett eszköz arra, hogy a törvény módosítása során oly szöveg állapíttassék meg, amely minden félreértést eleve kizár, a kivételek statuálását nem tűri meg és a kis existenciák védelme mellett a biztosítás kiterjesztő tendenciáját szolgálhassa.

Az „állomási illeték” kérdése.

Írta: *Dr. Kohn Jakab,*
budapesti ügyvéd.

A fenti cím alatt ismeretes kérdésnek nem az érdeméről kívánok szólni, mert azt már a bíróságok minden fokon bíralták el, hanem arról a kalandos utazásról, jobban mondva, igazságügyi pottpourriról akarok megemlékezni, a mely ennek az országnak teljes hangzavarát a jogszolgáltatásban klasszikusan dokumentálja.

Tudvalevő, hogy az osztrák cs. kir. vasútügyi minisztérium abból a Reichsrafhban is vita alá került alkalomból, hogy a vasúti alkalmazottak fizetését felemelje, ennek a pénzügyi műveletnek fedezetét abban találta, hogy minden, az osztrák cs. kir. államvasutakon szállításra vagy leadásra kerülő áru kocsirakománya, illetve 100 kgr. után 2 fillér beszedését rendelte el még 1908-ban. Ezt a rendelkezést a hivatalos lapban kihirdette. Ausztriában a legfelsőbb bíróság az ez ellen történt felszólalások folytán keletkezett pervitát oly ítélettel fejezte be, hogy ezen állomási illeték cím alatt beszédett fuvarilletéket visszaperlő feleket elutasította és ekkép a vasutak álláspontját mind a két e perben felmerült kérdésben, úgy az anyagi jogi részét illetően, hogy egyáltalán lehet-e ily mellékilletéket kiróni, valamint abban a részben, hogy kellően hirdettetett-e ki ezen díjemelés, teljesen magáévá tette.

A magyar bíróságoknál e kérdést hasonlíthatlanul alaposabban tárgyalták a felek is, a bíróságok is. De a milyen alapos volt ez a munka, annyira kiviláglott ezen per keretén belül igazságszolgáltatásunk teljes széttöröttségére, kiderült, hogy itt bírói tekintély nincs, kiderült, hogy az egész igazság pro vagy contra véletlenektől függ, hogy a jogegység egy álom és a mi legkülönb dolog, hogy úgy látszik, ez a milliókat felölölő kérdés a közigazgatás pókhálós szelleme által fog végelintést nyerni.

Íme, itt a tények.

A felek az állomási illetéket két járásb. előtt perelték a feladó vasút, a m. kir. államvasutak ellen. Nem hagyhatjuk szó nélkül, hogy a m. kir. államvasutak jogügyi osztálya ez ügyben úgyszólván heroikus munkát végzett, mert ezernyi meg ezernyi pert volt kénytelen az osztrák cs. kir. államvasút érdekében ellátni, éppen a magyar szállítók zsebe ellen, de törvényes kötelességét, mely az üzletszabályzatból és a vasutak közötti szolidaritásból folyik, a legnagyobb erélyvel és buzgalommal, sőt tehetséggel végezte. Már a kir. járásbírósnál kétféle felfogás mutatkozott: az egyik marasztalta a vasutat, a másik elutasította a felperest. Ezen összes perek nagy része négyszáz koronán aluli lévén, a kir. kereskedelmi és váltótörvényszék feleb* bezési tanácsa utolsó fokban döntött és ez a döntés a vissztérítést kérő felekre nézve kedvező volt. Mindkét főkérdésben, vajjon az állomási illeték kezelési illeték-e és ekkép csak az üzletszabályzathoz tartozó kezelési illetékek között statuálható, valamint a hirdetési kérdésben is, a törvényszék döntése az osztrák cs. kir. vasutak ellen döntött, igen részletesen okadatolt ítéletben.

Itt kezdődik az igazságszolgáltatás teljes debacle-ja.

Milliókra szóló pervitát, bármily tisztelettel legyen bárki is valamely törvényszék iránt, nem lehet már a védendő érdekek fontossága szempontjából akkor, ha még a kir. tábla és a kir. Curia még nem döntött, a törvényszék mint utolsó fórum döntésével befejezni.

A vasút tehát kényszerítette a feleket, hogy oly pert indítsanak, a mely 400 koronán felüli lévén, a budapesti kir. Itélőtábla, felülvizsgálati tanácsa elé kerülhessen, a mely vasúti ügyekben akkori elnökének kiváló szaktudása révén a legelső bíróság az országban. Megjegyezzük, hogy mi éppen azt a helyzetet tartjuk fonáknak, hogy akkor, amikor az adóbírósnál ezernyi per van, egyszerű egyesítés útján ne lehessen a kir. tábla, vagy a kir. Curia ítélezését látni, mert egy-egy kereset 400, vagy 1000 koronán aluli és álutakon, ügyvédi fortélyokkal kelljen az ugyanegy kérdésben sok felperesre irányadó ítéletet a felperes kegyelmétől, vagy megszorultságától függővé tenni azt, hogy a felső bíróság Ítélezzék, ami tulajdonképeni hivatása, ha a 36 millió 200 koronás sommás perekre van is széttöredezve.

A kir. tábla mindkét alsóbírósnál ítéletet megváltoztatta, a vasút álláspontját fogadta el, mert a fuvardíjat a vasúti minisztérium joggal állapíthatta meg és a kihirdetést kellőnek fogadta el.

Indokai azonban nem mindenben cáfolták meg a törvényszék ítéletét.

A törvényszéknél igen számos per várt elintézésre, a járásbírósnál, különösen a VI. ker., a Stationsgebührrpek özönében majd megfulladt; nem kis kezelést okoztak azonkívül a 40 kor. aluli összegekben beadott fizetési meghagyások.

A járásbírósnál nem inerteek ítélezni önállóan, mert hisz a lelkiismeretes bíró, aki 40 koronán aluli perben utolsó fokban dönt, belátta, hogy döntésével százezernyi összegekben fogna felebbezhetlenül Ítélezni. A míg tehát a végső fórum ez ügyben nem ítélt, ezen ügy éket halasztották – bár törvényes indok nem volt reá – – szóval lelkiismereti kényszerből amerikázni voltak kénytelenek.

A törvényszék a kir. tábla ítéletét nem fogadta el irányadónak, a táblával szemben is fentartotta a vas-

utat marasztaló álláspontját, ami ritkaság, de úgy látszik, abban lelte indokát, hogy a kir. tábla felülvizsgálati tanácsát éppen e fontos ügyben nem a tanácselnök vezette, bár éppen nagy vasúti gyakorlattal bírt bírák és tanácstagok voltak béliháza.

Nem volt tehát más hátra, mint hogy a vasutak a kérdést rendes írásbeli per útján a Curia elé terjeszték. Az írásbeli perek lassú, de nem méltóságos lépésekben haladtak; ezen 1000 koronán felüli pereket a felperesek nem akarták egyhamar döntés elé terjeszteni; a kereskedelmi és váltótörvényszék elsőfokban elutasította a felpereseket, a másodfok ezt helybenhagyta, úgy hogy a per a kir. Curia elé került. A Curia a vasút álláspontját fogadta el, a felpereseket elutasította, de a hirdetési kérdésben oly álláspontot foglalt el, amely a felpereseknek kedvezett – az 1909. évi március utáni szállítmányokra nézve, amikor még a Stationsgebühr díjszabási pótlékba felvéve nem volt. Ennek folytán a kir. törvényszék a felperesek által indított perekben *újából* marasztaló ítéletet hozott s ezzel a kérdés legalább egyelőre nagy összegek erejéig eldőlt.

Azonban az érdekes dolognak nincsen vége: A kereskedelemügyi miniszter ép e napokban a díjszabások kihirdetésére vonatkozó régebbi rendeletekre nézve egy interpretatív rendeletet adott ki, melynek oly íze van, mintha vissza akarna hatni. Ezzel a jogügy – ügylátszik – már a magasabb közigazgatási tanfolyamra került, a hol azt hiszem, nem Paulus és Papinianus elvei lesznek irányadók, hanem a *salus rei publicae*, amely az osztrák vasutakra nézve a felperesek elutasítása.

Ennyit a kalandos perkérdésről. De kérdezzük minden komoly jogásztól, szabad-e ezen szóról-szóra megtörtént dolgoknak kellő igazságszolgáltatás mellett előfordulniok, és kérdem azt, hogy mit tartunk egy olyan bírói gyakorlattól, mely az egyesített pereket, ha milliókra rúgnak is összegükben, visszautasítja a felsőbb bírósági ellátás szempontjából, mert „nincs egy per sem” mely 400 K, vagy 1000 koronán felüli.

Régebben minden egyes fontos kérdést peregyesítés útján fölvitte akár felperes, akár alperes a felsőbb bírósághoz, táblához vagy kúriához, a a sommás ügykörben ezen perek onnét el vannak zárva, holott tán van annyi jelentőségük, mint egy kis tartási vagy haszonbérpernek.

Ezeken az állapotokon változtatni kell, mert ezt a jogszolgáltatás prestigeje követeli.

A szabadalmi perek költségeinek végrehajthatósága.

Írta: dr. György Ernő.

A polgári eljárás egyes kérdéseiben hozott hágai nemzetközi egyezmény, amely törvényeink sorába az 1909: XIV. t.-cikkkel iktatódott, érdekes és gyakorlatilag nagy jelentőségű vitás kérdés előállításának nyitotta útját. A nemzetközi egyezmény 17. cikke megállapítja, hogy a szerződő államokban lakó polgárok a szerződő

államok bíróságai előtt perköltség biztosíték adására való köteleztetés nélkül felléphetnek felperesekként s ennek további folyamánként a 19. cikk a költségekben és kiadásokban marasztaló határozatok végrehajthatóságát állapítja meg.

Tekintettel arra, hogy a törvény nemzetközi egyezmény jellegénél fogva szorosán értelmezendő, igen fontos gyakorlati jelentőséget nyer az a kérdés, hogy vajjon a 17. cikkben megjelölt bíróságok fogalma alá csak a bírói szervezeti törvényekbe fölvevett királyi bíróságok vonassanak-e s a szabadalmi ügyekben eljáró bíróság jelen törvény szempontjából valóban bíróságnak tekinthető-e? Eppen a szorosabb magyarázati szabályok szempontjából ugyanis a szabadalmi hivatal bíró osztályának bírósági jellege vitássá tehető a külföldhatóságok részéről. Az 1895: XXXVII. t.-c. a szabadalmi hatóságokat közigazgatási jellegű hatóságokként szervezi, s így létesíti a szabadalmi hivatalt s ennél egy osztályként a bírói osztályt. Semmiféle bírói szervezeti törvényünk a szabadalmi ügyekben ítélező bíróságot a bíróságok sorába fel nem veszi s nem említi azt a bíróságok sorában, most törvényté vált perrendtartásunk sem a bíróságokról szóló 1-89. szakaszai ban.

A pusztán lehetőség, hogy szabadalmi ügyekben ítélező organumaink bírósági jellege kérdésében kon troverzia támadhat a gyakorlatban, súlyos anomáliái bekövetkezésére szolgálhat alkalmul. A szabadalmi törvény 38. §-a ugyanis a perköltség biztosíték adása kérdésében a szabadalmi ügyekben a sommás eljárás vonatkozó szakaszainak alkalmazását rendeli el, vagy ennek folytán szabadalmi bíróságunk kötve van abba| a tekintetben, hogy felperest a biztosíték adására egyáltalában nem kötelezheti, viszont a megkeresett külföld bíróság eltérő jogi véleménye folytán a bírósági jelle; kérdésében, a költségekre a végrehajtás elrendelése megtagadja. (Az a körülmény, hogy a végrehajtást a IV kerületi járásbíróság rendeli el, itt tekintetbe ne jöj.) Vagyis az a különös helyzet állhat elő, hogy szabadalmi bíróságunknak e kööttsége folytán, a felperes sem biztosíték adására kötelezhető, sem a költségekre végrehajtható nem lesz.

Tudomásunk szerint az első konkrét döntés kérdésben most történt, reánk nézve minden esetre örvendetes módon. A szabadalmi hivatal bírói osztályának ítélete folytán a pereszes felperessel szembe megítelt költségek végrehajtása iránt a budapesti II. ker. járásbíróság 1909. V. 764., 765., 766. szám alá megkereste a brüsszeli bíróságot, amely a végrehajtás elrendelte, vagyis a szabadalmi hivatal bírói osztályának az egyezmény 17. cikkében megjelölt bíróságnak isméri te el.

E döntés kellő méltánylása végett ki kell emelnünk, hogy a brüsszeli bíróság határozatára valószínűleg befolyással bírt az a körülmény is, hogy a belga törvény értelmében szabadalmi ügyekben a bíraskodásra a rendes bíróságok hivatottak. Vagyis mindezek után sem tekinthető teljesen kizártnak az a lehetőség, hogy más államok bírósága – kivált amelyeknél a szabadalmi bíróság szervezete közigazgatási jellegű – szabadalmi perekből felmerült költségek végrehajtás iránti megkeresésnek eleget nem tesz, szabadalmi hivatalunk bírói osztályának „bíróság” jellegének el nem ismerése folytán.

SZEMLE.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető : dr. Halász Frigyes,

az Országos munkásbetegségélyező és balesetbiztosító-pénztár fogalmazója.

A pénztári végrehajtói intézmény. Budapest székesfőváros a „Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár mellé rendelt székesfővárosi behajtási osztály” címmel külön végrehajtói kirendeltséget szervezett, mely csakis a pénztár járulékköveteléseinek behajtásával fog foglalkozni. Ezen intézmény, amely úgy a pénztár, mint a budapesti munkaadók szempontjából nagy jelentőséggel bír, nem elszigetelt jelenség, hanem egy országszerte megindított akciónak a – sajnos, nem egészen kielégítő – budapesti eredménye.

Minthogy a kerületi pénztárak járulékköveteléseinek a közigazgatási hatóságok által eszközölt behajtása országszerte késedelemmel és oly lanyhasággal történt, hogy ez az országos pénztár bevételeinek nagy hányadát veszélyeztette, az országos pénztár még 1910-ben felhívta helyi szerveit, hogy behajtások sikeresebbé tétele végett kérjük fel a közigazgatási hatóságokat, hogy a pénztárak erre kijelölt alkalmazottait végrehajtói jogosultsággal ruházzák fel s ezen a pénztár szolgálatában álló végrehajtók útján gondoskodjanak a behajtásról. Ezen akciónak foganatja is lett és számos vidéki helyen (Arad, Kecskemét, Szabadka, Marosvásárhely, Eperjes stb.) úgy oldott meg a kérdés, hogy a pénztárnak e célra kijelölt alkalmazottját az illetékes hatóság ideiglenes díjtalan végrehajtókká nevezte ki azzal a korlátozással, hogy ezen végrehajtók csakis a kerületi pénztár követeléseinek behajtásánál működhetnek közre. A pénztári végrehajtói intézmény általában kitűnően bevált, a járulék-hátralékok nagy mértékben csökkentek. Így például Aradon az 1909. évben, amikor a pénztári végrehajtói intézmény életbeléptétek, noha ez nem is mindjárt az év elején történt, a beszédett járulékok összege az 1909. évi előírás és 1908. évi hátralék együttes összegének 91-2%-át, a beszédett balesetbiztosítási díjak és baleseti járulék előlegek összege a kivetett összegnek 96,2%-át tette ki szemben az előző évi 86%-kal.

A budapesti kerületi pénztárnál a járulékhátralékok rendkívül mérvet öltvén (1909-ben 1,800.000 koronát, 1910-ben 2,165.000 koronát tett ki a hátralék) itt is elkerülhetetlenül szükségessé vált a hatóság által elhanyagolt behajtás rendszerének a megváltoztatása. A budapesti kerületi pénztár e végből tárgyalásba bocsájtkozott a fővárossal, de nem sikerült neki a polgármesternél elérnie, hogy miként az a vidéken történt, a pénztár alkalmazottai ruházassanak fel végrehajtói jogosultsággal, hanem a pénztári végrehajtói intézmény olyképen szerveztetett, hogy a székesfőváros a maga szolgálatában álló végrehajtók és adóbiztosokból létesített a pénztár költségére, egy külön kirendeltséget, amely csakis a pénztári járulékkövetelések behajtásával foglalkozik.

Kétségtelen, hogy ez is haladás a múlttal szemben, de teljesen kielégítőnek a budapesti végrehajtói rendszer nem mondható. Gyors és erélyes behajtás a végrehajtótól csak akkor várható, ha ő magának a pénztárnak szolgálatában áll. A főváros által létesített

rendszer mellett minden hanyagság, késedelem esetén a polgármesterhez kell a pénztárnak szaladnia s hosszas kerülő úton érheti csak el az ő pénzén alkalmazott, de a pénztárral szembeni kötelességeit esetleg nem teljesítő végrehajtó megrendszabályozását, ami a szolgálatra nézve csak hátrányos lehet.

Reméljük, hogy a vidéki példák hatása alatt sikerülni fog idővel a fővárost is a pénztár érdekeit jobban kielégítő rendszer életbeléptetésére rábírní, hogy a pénztár költségén működő végrehajtók a pénztár alkalmazottai legyenek, annak szolgálati és fegyelmi hatósága alatt álljanak.

Természetes., hogy a szakfelügyelet gyakorlása ezen rendszer mellett is a székesfőváros központi adószámveteli hivatalát illetné meg, s a fővárosnak módjában állana a szolgálat szakszerűtlen és szabálytalan ellátása miatt az alkalmatlan végrehajtót az ideiglenes díjtalan végrehajtói állásából elbocsájtani, amely esetben természetesen ő a pénztár részére végrehajtást tovább nem gyakorolhatna. A fővárosnak a szolgálat szabályszerű ellátásához fűződő érdekei ilyenképen ezen rendszer mellett is kellően meg volnának óva.

Az OMBP. igazgatósága Lukács József alelnök elnöklése mellett március 28-án tartotta rendes havi ülését, amelyen az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjai majdnem teljes számban megjelentek. A tárgysorozat első pontja *Sarkadi* igazgató havi jelentése volt, amelyet az igazgatóság egyhangúlag tudomásul vett. Az elnökség előterjesztései nyomán, amelyeknek előadói *Sarkadi* igazgató, *Grossmann* és *Szemenyei* dr. aligazgatók, *Somló* titkár és *Lükő* főszámtanácsos voltak, elhatározta az igazgatóság, hogy az 1911. évi költségvetés jóváhagyását megsürgeti azon célból, hogy az előirányzott új állások mielőbb betölthetők legyenek; a kisebb javadalmazású tisztviselők *drágasági pótlék* iránt benyújtott kérelmét az igazgatóság – fedezet hiányában – nem találta teljesíthetőnek. Ugyanezen pontnál határozatot hoztak a *folyószámlahitel* felemelése, a *póthitel* megsürgetése, egyes helyi szervezetek nyújtandó *előlegek* ügyében és jóváhagyták az elnökség elvi megállapodásait a *hajózási alkalmazottak baleseti járadékának folyósítása*, a színházaknál alkalmazott *művész-személyzet biztosítási kötelezettsége*, a kórházban ápolat *elmebeteg tagok családjainak fél táppénze*, a baleset esetére biztosított *külföldi honosok viszonzossága* kérdésében; a *felügyelő-bizottsági tagok indítványozást joga* tekintetében pedig magáévá tette az igazgatóság az alapszabályok 148. §-ának azon értelmezését, amely szerint a tanácskozási jog az indítványozás jogát is magában foglalja.

Elénk örömmel vették tudomásul az elnökség azon bejelentését, hogy *Hegedűs* Lóránt dr. az elnökségben viselt tisztségét, az igazgatóság kérelmére, tovább is meg fogja tartani. Az ezután következő bejelentéseket: a nyugdíj intézet előmunkálatairól, a kerületi pénztárak napidíjasai helyzetének javításáról stb. az igazgatóság meglepedéssel vette tudomásul; a választott bírósági ítéletek ellen beadott felebbezések kapcsán élénk vita keletkezett abban a kérdésben, hogy az elnökségnek van-e joga az igénylőre kedvező ítéletet megfélebbezni. Az igazgatóságban az a fölfogás jutott érvényre, hogy a felebbezés joga minden esetben az igazgatóságot illeti meg.

Az *üzembesorozási munkálatok* szakbizottsági megvizsgálásáról szóló jelentést és az ezzel kapcsolatban 8 pontban előterjesztett javaslatot az igazgatóság elfogadta és határozatot hozott a nem állandó (tőkefedezeti) üzemek után kivetendő *baleseti előlegek* kér-

désében is. A baleseti állandó járulékokra vonatkozó határozatok előkészítésénél való közreműködés végett az igazgatóság *szakbizottságokat* választott, amelyeknek tagjai lettek:

I. *Fém- és gépipar, cséplés, kohók 29%.*

Drahovszky Antal (vasesztergályos), Miákits Ferenc (lakatos), Jászai Samu (nyomdász), Preusz Mór (nyomdász), Dörner Béla (gépgyár), br. Kornfeld Móric (villamos és gépgyár), Gelléri Mór (iparegyesület), Láczy Leó (vasipar).

II. *Textil, ruházat, szőrme, bőr, papír és faipar. Sokszorosítóipar 22%.*

Kitajka Lajos (szabó), Buchinger Manó (könyvkötő), Weltner Jakab (asztalos), Peidl Gyula (nyomdász), Hatvány József (textilgyár), Nándor Pál (faipar), Mann József (építész), Csapó Béla (szállító).

III. *Építkezés. Építő-iparok. Épület-fenntartás és közlekedés 26%.*

Garbai Sándor (kőműves), Vancsák Lajos (lakatos), Habrohr Mór (vasút), Pászthy Károly (vasút), Bloch Leó (építész), Fock Géza (mázoló), Mautner Aladár (vasút), Pellei Bertalan (hajózás).

IV. *Vegyészeti ipar. Élelmezés. Kerémia. Világítás. Tisztítás 21%.*

Lerner Dezső (nyomdász), Rothenstein Mór (nyomdász), Horovitz Gábor (kárpos), Lukács József (téglyár), Hercz Lajos (szalámigyár), Bossányi Endre (malom, szesz és söripar).

Az OMBP. egy tisztviselője ellen indított *fegyelmi ügyben* az igazgatóság határozattá emelte a fegyelmi-bizottság javaslatát, majd a vegyes ügyek (pénztári alkalmazottak ügyei, orvos-ügyek, szállítások, helyiségbérletek, stb.) és több mint 200 baleseti sérült kártalanításának kérdésében hoztak határozatot.

A kereskedelemügyi miniszter a munkásbiztosítási törvény novellájáról. A képviselőház munkásügyi bizottságának március 21-én tartott ülésén a kereskedelemügyi miniszter kijelentette, hogy a munkásbiztosítási törvény módosítására és e módosítás lehető sürgős keresztülvételére vonatkozólag elfoglalt álláspontját nem ejtette el, azonban e kérdés gondos tanulmányozást és előkészítést igényel, „mert nehezebb az ilyen törvényt módosítani, mint megalkotni”. Reményének adott kifejezést, hogy nem lesz túl hosszú idő az, amikor ezzel a módosítási javaslattal az illetékes fórumok elé léphet s hozzátette, hogy az érdekeltektől is szívesen vesz ajánlatokat a törvény módosítására nézve.

A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének közgyűlése. Márc. 30. délután tartotta rendes évi közgyűlését Mentsik Ferenc miniszteri tanácsos elnöklésével a Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesülete. Az elnöki megnyitó után Kis Adolf titkár beszámolt az 1910 szeptemberében tartott első nemzetközi szociális biztosítási értekezletről. Majd a választásokat ejtette meg a közgyűlés. Elnök lett: Szerényi József v. b. t. t., alelnökök: dr. Mentsik Ferenc és báró Hatvány József, titkár: Kiss Adolf, pénztáros: Boros Soma. Választmányi tagok: dr. Bazala Gusztáv, Farkas Elek, dr. Fáy Gyula, dr. Giesswein Sándor, Jászai Samu, Papp Árpád, dr. Papp Géza, Sarkadi Ignác, dr. Szladits Károly és dr. Vályi Sándor, számvizsgáló-bizottsági tagok: dr. Friedrich Vilmos, Gelléri Adolf és Morvay Izsó.

Országos tüdővészellenes liga. Az eddig országrészenként és megyénként teljesen elkülönítve, egymástól függetlenül működött nagyszámú tüdővészellenes egyesületeknek egy országos szervezetben való

egyesítése és ezzel működésüknek hathatósabbá tétele végett március havában enquete volt a belügyminisztériumban. Az enquete elfogadta a miniszter azon javaslatát, hogy egy, az eddig működött összes egyesületeket felölelő országos tüdővészellenes liga alakításának, amelynek élen a belügyminiszter által kinevezendő kormánybiztos állana, ki a kapcsolatot képezné a kormány és a társadalmi szervezet között. A megindított mozgalom igen helyes, de érthetetlennek találjuk, hogy a tüdővész elleni küzdelem szervezéséhez az egyöntetű összeműködés biztosítása céljából a miniszter nem hívta meg az ezen küzdelemben első sorban érdekelt és ahoz közel jövőben nagyszabású intézmények létesítésével hozzájárulni kívánó országos pénztárt.

A munkásbiztosító pénztáraknál eszközlendő bejelentések határidejének kiszámítása.

A kereskedelemügyi miniszter 1911 február hó 1-én kelt 6632/VI. D. sz. határozatával kimondta, hogy a munkásbiztosítási törvényben megállapított határidők lejártát akként kell kiszámítani, hogy azon jogi tény megtörténtének napját, amely tényről a határidő kezdődik, nem szabad számításba venni. Ezek szerint tehát az alkalmazottak belépésének bejelentése nem a belépés napjától, hanem a belépést követő naptól számított 8 napon belül kell, hogy történjék. Utalunk itt még a kereskedelemügyi miniszternek 59030. VI./910. sz. határozatára, amely kimondja, hogy az esetben, ha a bejelentéseket a munkaadó postán küldi be a pénztárba, azoknak a törvényes határidőn belül kell a pénztárhoz érkezniök és a beadvány postán létének ideje nem számítható a bejelentésre kötelezett javára.

Hajózási alkalmazottak baleseti járadéka. Az országos pénztár a hajózási alkalmazottak járadékának célszerű folyósítása érdekében a járadékoknak a *munkaadó* útján történő folyósítását határozta el.

Általános óvórendszabályok az építőiparban. A Budapesten dolgozó építőmunkások egy nyilvános gyűlésükből az építőiparban minél gyakrabban előforduló balesetek miatt beadványt nyújtottak az országos pénztár igazgatóságához, hogy az 1907: XIX. t.-c. 183. §-ában megadott jogánál fogva általános építőipari óvórendszabálytervezetet készítsen s ezt jóváhagyás és életbeléptetés végett terjessze fel a kereskedelemügyi miniszterhez.

A szolnoki kerületi munkásbiztosító pénztár 1910. évi jelentése szerint a tagok átlagos létszáma 9618 (1909-ben 8359) volt, az összjárulékbévelettel 158.000 koronára rúgott. A táppénzkiadás 36.146 koronát tett ki, az összes segélyezési kiadások pedig 58.58%-át tették a járulékbéveleteknek. A kezelési költségekre 21.43%-a a járulékbéveleteknek fordított. A pénztár 1910. évi zárszámadását 32.852 K *kezelési felesleggel* zárja, – ami a járulékbéveletek 19.9%-ának felel meg.

A nagyvárad kerületi munkásbiztosító pénztár tagjainak átlagos létszáma az 1910. évben 20.973 (1909-ben 18659), a járulékbévelet 404.294 korona (1909-ben 346.176 K) volt. A segélyezési költségek a járulékbéveletnek 88%-át emésztették fel. A pénztár zárszámadása az 1909. évről kimutatott 37,841 korona hiánnyal szemben már csak 23.364 K hiányt tüntet fel.

Az orvoskérdés. A Munkásbiztosítási Közlöny április 1. száma az állami munkásbiztosítási hivatal 4200. számú rendeletét közli „az orvoskérdés rendezése tárgyában”. A rendelet az ügy történeti előzmé-

nyeinek ismertetésén kívül a kerületi pénztári orvosok szolgálati és fegyelmi szabályzatát, és illetményszabályzatát tartalmazza. A nagyjelentőségű pragmatikára visszatérünk.

Elvi jelentőségű határozatok.

Kántor biztosítási kötelezettsége. B. J. t-i

kántor, önkéntes tagságért folyamodott. Az országos pénztár kimondotta, hogy fel nem vehető, mert *közintézeti* alkalmazott s így biztosítási kötelezettség alá esik. (O. M. B. P. 11.394/911.)

Önkéntes tagok napibérosztálya. Az országos pénztár elnöksége kimondotta, hogy önkéntes tagoknak nincsen joguk magukat alacsonyabb napibérosztály szerint biztosítani, mint amely napibérosztály a felvétel iránti bejelentő-lapjukban feltüntetett kérésnek megfelel. (O. M. E. P. 1911 márczius 2-án, 14:693/1911.)

Családtagokat fürdőhely felkeresésének szükségessége esetén megillető segélyek. Az országos pénztár egy konkrét esetben úgy nyilatkozott, hogyha valamely családtagnak feltétlenül szüksége van arra, hogy valamely fürdőhelyet felkeressen s ezen a fürdőhelyen az országos pénztárnak orvosa, kinek útján a pénztár a családtagnak ingyen orvosi segélyt nyújthatna, nincsen, úgy az országos pénztár alapszabályainak 43. §-a és az állami munkásbiztosítási hivatal bírói tanácsainak 13. sz. elvi határozata alapján a családtagnak igénye van arra, hogy a szükséges fürdőzés minden egyes napjára egyszeres táppénzben részesíttessék. Minthogy azonban az egyszeres táppénzt a családtag ilyenkor nem fürdősegély címén kapja (mivel arra a T. 50 §. 5. pontja szerint igénye nincsen), hanem azon címen, hogy önhibáján kívül, tisztán a pénztárban rejlő ok miatt (azért mert a pénztárnak az illető, elkerülhetetlenül felkeresendő fürdőhelyen orvosa nincsen) ingyen orvosi és gyógyszersegélyben nem részesíthető, (13. sz. elvi határozat) az orvosi és gyógyszersegélyt helyettesítő készpénzbeli segélyen kívül egyéb segélyre a pénztárral szemben igénye nem lehet. Nem lehet tehát igénye az útiköltségek megtérítésére sem, mivel az útiköltség nem a pénztár által kötelezőleg nyújtandó orvosi és gyógyszersegély, hanem a pénztár által családtagnak nem nyújtandó fürdőzés igénybevétele céljából szükséges. A kérdésben rövid időn belül az állami munkásbiztosítási hivatal bírói tanácsának eldöntése várható, mivel egy ilyen ügy fekszik előtte elbírálás végett.

A viszonyosság az állandó tartózkodásra hazájába visszatérő külföldi honos járadékának folyósításánál. Az országos pénztár elnöksége kimondotta, hogy az olyan államok alattvalói, mely államokban a balesetbiztosítás nincs törvényesen rendezve, de ezen államok alattvalóira a törvény 5. §-a alapján a keresk. miniszter rendeletileg kiterjesztette a balesetbiztosítási kötelezettséget, egyenlőknek tekintetnek az oly államok alattvalóival, mint amelyek viszonyosságban vannak.

A szülője vállalatánál alkalmazott gyermek a biztosítási kötelezettség szempontjából a többi alkalmazottakkal egyenlő. (Keresk. miniszter 1911 január 24-én 89.957/910. VI. D. szám.)

Kantinok az ipartörvény hatálya alá esnek. (Keresk. miniszter 1910. évi 6128. szám.) A katonai laktanyákban és intézetekben elhelyezett kantinok, (vegyeskereskedéssel egybekötött italmérési üzle-

tek) az ipartörvény hatálya alá esnek, mert ezeknél az üzleteknél az iparszerű foglalkozás ismertető jelenségei (önálló foglalkozás, keresetszerűség) feltalálhatók és az ipartörvény 183. §-a ezeket az üzleteket nem veszi ki a törvény hatálya alól.

Joggyakorlat.

Biztosítási kötelezettség és üzembesorozás.

Fatermelés. *Aki az erdőállomány tulajdonát a faanyag kitermelése és fűrésztelepén való faipari feldolgozása végett szerezte meg: a fa kitermelésére és a fűrésztelepre úsztatására nézve épp úgy vállalkozónak tekintendő, mint az ekként előállított nyers faanyagának a fűrésztelepen való faipari feldolgozására nézve. Ha a fa kitermelését és leosztatását harmadik személyre bízta, ez vele szemben alvállalkozó, aki által felfogadott erdei munkásoknak szerződéséből eredő követeléseikért a vállalkozó az 1900:XXVIII. i-e. 37. §-a értelmében közvetlenül felelős.* (Curia 1911. január 25-én hozott 695/910. sz. ítélete.)

Miként az 1900:XXVIII. t.-c. szempontjából, úgy az 1907 :XIX. t.-c. szempontjából is nem az alvállalkozó, hanem a vállalkozó tekintendő munkaadónak. (22. §.) Ott a munkások, a munkásbiztosítási törvényben pedig a pénztár érdekében állapítatik meg a munkaadó közvetlen felelősége. A közölt ítélet egyébként ismét kétséget kizárólag megállapítja a vállalkozó által történő erdei kitermelésnek az ipartörvény alá tartozását, – amiből az 1907 :XIX. t.-c. 1. §-ának 1. pontja alapján az ilyen vállalkozó munkásainak betegség esetére való biztosítási kötelezettsége következik.

Gőzmalomüzem besorozása.

A tekintetben, hogy valamely üzem a fősztó és kirovó eljárással évenként kiszámítandó balesetbiztosítási járulék avagy előre meghatározott évi díj fizetésére köteleztessék, nem az üzem nagy- vagy kisipari jellege, hanem egyedül a rendszerint alkalmazottak száma az irányadó.

Rendszerint ötnél több munkást nem alkalmazó gőzmalom évi díj fizetésére köteles. (M. kir. állami munkásbiztosítási hivatal biztosítási tanácsának 12115/910. sz. határozata.)

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal 1910. évi november hó 9-én tartott biztosítási tanácsülésében „gróf H. J. k.-i gőzmalomtulajdonosnak” az országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító pénztár igazgatóságának üzembesorozó határozata ellen beadott főbebevétele tárgyában a következőleg határozott:

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal az országos pénztár igazgatóságának határozatát megváltoztatja és gróf H. J. munkaadót k.-i gőzmalomban foglalkoztatott alkalmazottai után az 1907. évi XIX. t.-c. 37. §-a szerint előre meghatározott balesetbiztosítási évi díj fizetésére kötelezi.

Megokolás:

Az országos pénztár a főbebevétezt a fősztás és kirovó eljárással évenként kiszámítandó balesetbiztosítási járulék fizetésére kötelezte, mert üzembelentő lapján alkalmazottainak számát határozta meg.

A főbebevétezenek azt az állítását, hogy az uradalmi gőzmalomban ötnél több munkás alkalmazva soha sincs, megerősíti a kaposvári kerületi munkásbiztosító pénztár ki-

mutatása, mely szerint 1907. július 1-től kezdve mostanig az uradalomnak ötnél több malommunkása a pénztárnál egyszerre nyilvántartva sohasem volt.

Ennélfogva az állami munkásbiztosítási hivatal a felelősségnek helyt adott s a rendelkező rész szerint határozott.

*

Az országos pénztár kiindulva abból, hogy a törvényhozás az évi díjfizetést csak a kisiparosokra contemplálta, *a gyári jellegű üzemeket, továbbá a kisiparosok társadalmi osztályához nem tartozó személyek birtokában levő üzemeket*, így például egy magasrangú főpap házi villanytelepét (melynél csak egy személy volt alkalmazva), a szeszyárakat, amelyek mindig földbirtokkal kapcsolatosak, tekintet nélkül az alkalmazottak számára, a költségfedezeti üzletágba sorozta. Az állami munkásbiztosítási hivatal tekintet nélkül a gyári jellegre, valamint az üzembirtokosnak a kisiparostól különböző társadalmi állására következetesen az évi díjat fizetők közé sorozta ezen üzemeket, ha rendszerint ötnél több alkalmazottat nem foglalkoztattak.

Betegsegélyezés.

A biztosítási viszony keletkezése előtt már fenállott állandó testi fogyatkozás megszüntetése vagy enyhítése a munkásbiztosítási pénztárt nem terhelheti, mert az állandó testi fogyatkozás csak keletkezési idejében bír a betegség jellegével, vagyis akkor, amikor az azonnali orvosi beavatkozástól hatásosabb eredmény várható.

Ha az orvosszakértői vélemény szerint 20 heti kezeléstől eredmény egyáltalában nem várható, akkor a munkásbiztosító pénztár az 1907. XIX. t.-c. 50. §-a 5. pontjában felemlített házi gyógykezelés nyújtására nem kötelezhető. (Pancsovai munkásbiztosítási választott bíróság 1911. március 2-án kelt 1911. P. 1/3 r. ítélete.)

Ő Felsége a király nevében! A pancsovai munkásbiztosítási választott bíróság Csozity Pája igényjogosultnak Csimponériu György igazgató által képviselt pancsovai kerületi munkásbiztosítási pénztár elleni perében a Pancsován megtartott nyilvános tárgyalás alapján, amelyben résztvettek: Nauer György mint elnök, stb. stb. következőleg ítélte: Felperes igényét meg nem állapítja és azért keresetével elutasítja.

Indokolás:

A tárgyalás során meghallgatott orvosszakértő véleménye megerősíti felperesnek azt az előadását, hogy négy éves leányának mind a két lába olyképen van deformálva, hogy a lábfejek befelé állanak és el vannak torzulva. Ez a gyermeknek veleszületett állandó fogyatkozása. Ezen az alapon felperes igénye arra irányul, hogy gyermeke gyógyintézetben részesíttessék.

Felperes a felmutatott tagsági könyve szerint 1909. évi június hó 29-ike óta tagja a pancsovai kerületi munkásbiztosító pénztárnak. Belépése idejében tehát leánya már 2 éves volt.

E szerint oly állandó testifogyatkozásról van szó, amely már akkor állott fenn, amikor felperes a pénztár biztosított tagjai sorába belépett.

A biztosított tagnak családtagja az 1907. évi XIX. t.-c. 50. §-ának 5. pontja értelmében ingyen gyógykeze-

lésre, gyógyszerekre és a szükséges gyógyászati segédeszközökre tarthat igényt, de csak 20 hétig.

A törvénynek eme rendelkezése tehát nyilvánvalóvá teszi, hogy *a biztosítási viszony keletkezése előtt már fenállott állandó testifogyatkozás megszüntetése, vagy enyhítése a munkásbiztosítási pénztárt nem terhelheti, mert az állandó testi fogyatkozás csak keletkezési idejében bír a betegség jellegével, vagyis akkor, amikor az azonnali orvosi beavatkozástól hatásosabb eredmény várható.* Foiegg áll ez az embernek a csontokban rejlő veleszületett fogyatkozásnál, amikor a születés után azonnal a csontok gyengeségük-nél fogva még könnyen alakíthatók.

Ha tehát a családapa az állandó fogyatkozás megszüntetését, vagy enyhítését annak keletkezésekor elmulasztotta, nem terhelheti később a munkásbiztosító pénztárt, a belépése előtt elkövetett mulasztásának helyrehozásával.

De ezektől eltekintve, a felperes igénye akkor sem volna megállapítható, ha a régebbi keletű és állandó testifogyatkozás a munkásbiztosító pénztár által gyógykezelendő betegségnek volna tekinthető.

Az orvosszakértői vélemény szerint ugyanis eredmény csak akkor volna várható, ha a kezelés legalább egy évig tartana. 20 heti kezeléstől azonban eredmény egyáltalában nem várható.

Ebből nyilvánvaló, hogy a munkásbiztosító pénztár még az 1907. XIX. t.-c. 50. §-ának 5-ik pontjában felemlített házi gyógykezelés nyújtására nem kötelezhető, mert előreláthatóan eredménytelen költsékezésre az általános jogelvek szerint senkisémet kötelezhető.

A felperes azonban nem is elégszik meg a gyermeknek házi kezelésével, hanem egyenesen annak gyógyintézetben való kezeltetését követeli. Ez azonban – családtagról lévén szó – az 1907. évi XIX. t.-c. 59. §-a értelmében csak 4 hétig tarthatna és így éppenséggel nem vezetne semmi eredményre.

Mindezek alapján a felperes igénye nem volt megállapítható és azért keresetével elutasított.

Pancsova, 1911. évi március hó 12-ik napján.

Balesetbiztosítás.

Gazdasági cseléd segélyezési igénye üzemi baleset esetén: *Az 1900. XVI. t.-c. 8. §-ának és a most említett törvénycikk kiegészítését tárgyazó 1902. XIV. t.-c. 24. §-ának, valamint az imént hivatkozott törvények végrehajtása tárgyában a m. kir. földművelésügyi miniszter által az 1902. június 30-án 6531/1902. sz. a kibocsájtott „utasítás” 33. §-ában foglaltaknak egybevetéséből kitűnik, hogy az a gazdasági cseléd, akiért az ő munkaadója az 1900. XVI. 8. §-ában előirt kötelességéhez képest a törvényben megszabott 120 filléres hozzájárulási összeget befizette, ha a rábízott gazdasági munka teljesítése közben, a gazda hibáján kívül balesetet szenved, ebből a balesetből kifolyólag segélyezésre csakis az említett törvény által felállított országos pénztár irányában és a hivatkozott törvényben megszabott mérték erejéig fordulhat, ellenben a nem hibás munkaadótól az 11900. XVI. t.-c. 13.§-ának 2. bekezdésében meghatározott járandóságának kiszolgáltatásán kívül egyebet nem igényelhet.* (Curia. 1911. febr. 21-én, 3540. sz.)

Munkások és munkaadók szervezkedése.

A szociáldemokrata párt évi jelentése.

A szociáldemokrata párt vezetősége most adta ki beszámolóját 1910 március 16-tól 1911 március 15-ig kifejtett munkájáról. Amíg az előző, különösen pedig a két esztendei jelentés terjedelmesen tárgyalja és meggyenként veszi sorra a párt különféle mozgalmait, a mostani füzet általánosságban tájékoztat bennünket.

A szakszervezeti mozgalomnak ezúttal külön fejezetet nem szentel. A szakszervezeteknek mindössze tizenötezer tagjuk volt még 1902-ben. Ez a szám 1903-ban negyvenezerre, 1904-ben ötvennégyezerre, 1905-ben hatvannyolcezerre, 1906-ban százötvenháromezerre emelkedett. Két nagy telet szerepel a szakszervezetek rohamos gyarapodásában: Az egyik a vasúti munkások szakszervezetének megalakulása, 1905-ben még nem volt tagja, 1906-ban már tizenhat és félezer tagja volt. A másik a földmunkások szakszervezete, mely szintén 1906-ban alakult és hamarosan huszonnégyezer tagot toborzott össze, 1907-ben több mint tizenkétezer tagot, 1908-ban negyvenezer tagot vesztek a szakszervezetek. 1909-ben a százötvenháromezer tag-szám nyolcvanötezerre esett.

Az 1910. évre vonatkozó szakszervezeti jelentések azonban a mozgalom jelentékeny megerősödéséről számolnak be.

Érdekes a jelentés azon része, amely az alföldi párttitkárság szervezéséről szól. Ide vonatkozólag ezt írja: A pártvezetőség az alföldi párttitkárság létesítésekor tisztában volt azzal, hogy számszerűleg igazolható eredményt ennek az intézménynek a működésétől csak évek múlva várhat. Ezen a területen az ipar elmaradottsága még nagyobb, mint az ország többi részein. A munkásság 1-2 várostól eltekintve, tavasztól ősziig, valóságos vándoréletet folytat a mindennapi munkáért. Ezen a területen a meglévő szervezetek folytán tartó belső erősítésén kívül a földművelőknek – még pedig a kisbirtokokkal rendelkezőknek éppen úgy, mint a birtoktalannak – bármilyen úton való megmozgatása képezhetné az alföldi párttitkárság főfeladatát.

A budapesti építőmesterek ipartestülete.

m. hó 19-én tátotta 25 évi fennállása alkalmából díszközgyűlést igen fényes keretben, az iparhatóságok és a társ-ipartestületek képviselőinek részvétele mellett. Az ipartestület működéséből azokat az adatokat emeljük ki, amelyek a szociális feladatokra vonatkoznak. Az ipartestület már fennállása második évében a segédekkel egyetértően munkarendet dolgozott ki és azt a főváros hatósága elé terjesztette, mely azt mint hatósági szabályrendeletet általános érvényűvel életbe léptette.

A munkarend véget vetett a díjazatlan túlórázásnak, kimondván, hogy a munkában töltött egész idő megfizetendő. A munkarendben ki van mondva, hogy ha a bérfizetéssel a munkaadó késlekedik, a munkásoknak a várakozási időt megfizetni tartozik. Ki van mondva a munkarendben, hogy a törvényes levonásokon kívül a munkások béréből semmiféle levonásnak helye nincs. Ezt a rendelkezést, mely korcsmai és egyéb adósságok levonása ellen irányul, kérlelhetlen szigorral végrehajtották, úgy hogy a jancsibankó rendszere a budapesti építőiparban ki lett kiküszöbölve.

Az ipartestület békéltető-biz. kiküszöbölte a munkásoknak az akkordánsok részéről dívott megkárosítását. Kimondotta, hogy az akkordáns nem vállalkozó, nem munkaadó. Munkaadó maga a fővállalkozó, az

akkordáns ennek csak megbízottja, akinek ténykedése miatt vagy mulasztásáért a fővállalkozó mint megbízó anyagi felelősséggel tartozik és ezért, ha az akkordáns a fővállalkozótól a munkások bérének kielégítésére kiadott pénzt megtartotta vagy a munkások kielégítésére nem fordította, a fővállalkozót a bérnek újból való megfizetésére kötelezte. Ma ez általánosan elfogadott joggyakorlat, de azelőtt valóságos forradalmat képezett az addigi joggyakorlattal szemben.

Az ipartestület mindjárt megalakulása után betegpénztárat létesített tanoncai számára, a segédek részére pedig már 1890 január 1-jével léptetett ilyent életbe, másfél évvel a törvény megalkotása előtt.

1902. évben az ipartestület a munkásokkal kollektív szerződésbe lépett, munkabér-minimum megállapításával, 1903. évben próbaképpen a bizalmiférfi-rendszert is elfogadta; de egy év után eltörülte. A fölmerülő viták elintézésére választott bíróságot állított föl.

A kollektív szerződés azonban nem sokáig állott fenn. Temérdek összeütközésre vezetett a két kollektíve szerződő fél között. Az 1906-iki nagy összeütközés után nem tekintették többé érvényben levőnek s a munkaadók a maguk munkaközvetítőjét állították fel.

Szociális értékű alkotásai még az ipartestületnek a munkások műveltségének emelését célzó intézmények: a pallérok tanfolyama, mely öt év óta a téli három hónapban tartatik; az építő-munkavezetők könyvtára, melyben öt év alatt 15 önálló mű jelent meg, az építési tudománynak népszerű nyelven írott tárháza, a Jakabffy Ferenc könyvvalap, melyből pallérok, segédek és tanoncok az ipartestület kiadásában megjelenő szakkönyvekből ingyen könyveket kapnak.

Ezek közé számíthatjuk még az ipartestület segélyalapját, mely elszegényedett és elaggott tagok, ezek özvegyei és árváinak segélynyújtására hivatott s a tagok adakozásából alakított.

A nemzetközi építőipari szövetségbe való belépés kérdésével és a svájci, németországi és osztrák építőiparos szövetségek között létrejött, úgynevezett brégenzi egyezményhez való csatlakozás ügyével foglalkozott a múlt hóban a Magyar Építőiparosok Szövetsége. Az elnökség kimondotta, hogy a brégenzi egyezményhez a maga részéről csatlakozik és így a kölcsönös védelemre egyesült három állam sorába negyediknek belép.

A Vas- és Fémmunkások március 30-iki száma írja: A vas- és fémmunkások budapesti végrehajtó bizottsága a következő zárlatok kimondásához járult hozzá:

1. Langfelder V. gépgyár, VI., Figyelő-utca 14.

Rossz munkaviszonyok, különösen silány alapbérek és keresetek, végül bizalmiférfiak rendszabályozása miatt az egész gyárra a legszigorúbb zárlat.

2. Schlick-gyár vasöntődeje árlevonások és az ezek ellen tiltakozó munkások elbocsátása és zárlat alá helyezése miatt az öntőde helyeztetik zárlat alá.

3. Schlesinger Alajos galvanizáló és fémcsiszoló műhelye rossz munkaviszonyok miatt lett zárlat alá helyezve.

4. A régebbi zárlatok közül fenmaradtak: Telefongyár összes műhelyei, Hirsch Rezső szerszámgyár, Schlesinger Alajos motorgyár, Jakab és Hegedűs malomberendezési gyár, Kraszner Ferenc fűrésztelep berendezési és motorgyár, Werkner Arthur szürke- és lágyvasöntőde Újpest. Differenciák vannak a Siegel-féle felvonógyárban, VI., Gömb-utca 32. szám.

A mozgófénykép-kezelők szervezkedése.

A technikai fejlődés újabb és újabb csoportokat szorít ki a szakmák tömegéből, hogy egészen új életpályákat

nyisson, melyek rendszeresen egy nagyobb fejlődési fokot jelentenek a produktív munka terén. Ilyen új életpálya az utóbbi években rendkívül nagy elterjedtséget nyert mozgófénykép-vállalkozás, amely nálunk is sok száz. munkást foglalkoztat, közöttük a gépek kezelőit, akik nagyrészt szakmunkásokból, a vas- és fém munkásság köréből tértek át új életpályájukra. Budapesten alakították meg mintegy másfél év előtt külön egyesületüket a mozgófénykép-kezelők, alapszabályait fel is terjesztették a belügyminisztériumhoz, amely azonban, nem hagyta azokat jóvá, hanem visszaküldte módosítások végett s így ennek az egyesületnek máig sincsenek alapszabályai. A legutóbbi közgyűlésen a tagok egy része olyan irányban foglalt állást, hogy az egyesület csatlakozzék a vas- és fém munkások szövetségéhez, erőt merítvén ezzel egy olyan szervezetről, melynek erős gyökerei vannak a munkásságban. Az egyesület elnöke s néhány vele egy nézetten lévő tag azonban nem volt hajlandó egy ilyen határozatot meghozni, mire a tagok kiváltak az egyesületből s a vas- és fém munkások szövetségébe léptek be.

Ipari szervezkedés cím alatt egy négyszáz oldalas kötetet írt Dr. Dóczy Sámuel. A könyv most, amikor az agráriusok erőteljes szervezkedése is folyik, kétszeres jelentőséggel bír. Szerző szerényen mentegetődik a bevezetésben a könyv esetleges hibáival szemben mondván, hogy ipartestületeknek való kommentárunk eddig nem volt és az ipartestületi hivatalnokképzés kérdéséről eddig nem írt senki. Mi, aki szintén azon fáradozunk, hogy a kétezer esztendősi római kódexszel szemben a modern ipar által teremtett szociális és jogterületet ismertessük meg, kétszeresen tudjuk, hogy ilyen könyv megírása nagy feladat, valóságos tett, amely ipari eleiünk fejlődésére is jelentős befolyást gyakorol, és készséggel elfogadnók szerző mentegetődését, ha oka volna rá. De nincs, mert a könyv nemcsak nagy tudással megírt kódexe a magyar ipari élet szervezkedésének, hanem egyúttal – és ez több, mint amennyit a cím mond – az egész mai magyar szociálpolitika eredményeinek gondos feldolgozása is. Emellett szép magyarsággal van írva. A könyv első része az ipari érdekképviselésekről, a második az ipartestületekről, a harmadik az egyletek és szövetségekről, a negyedik az ipartestületi szolgálatról szól. Ara igen mérsékelt, hat korona. Benkő Gyula Dorottya-utcai könyvkereskedő adta ki.

Szociális jog. Kollektív szerződés.

Kollektív szerződés bírói elismerése. Egyik napilap márc. 22-iki számának a vezércikke egy dicséretreméltó bírói ítéletet méltat. Ebben az ítéletben a bíróság elismeri annak a szerződésnek az érvényességét, a melyet úgynevezett bizalmi férfiak kötöttek a ház lakóinak nevében a háztulajdonossal. A cikkíró ebben a kollektív szerződés bírói elismerését látja. Ez azonban tévedés. Az a bírói ítélet a legkifejezettebben avval indokolja az érvényességet, hogy azt a lakók kötötték a háztulajdonossal. Így tehát a szerződő felek meg vannak benne jelölve. Más szóval, ez annyit jelent: elismerem a szerződést érvényesnek, mert az nem kollektív szerződés. Ebben az ítéletben tehát nyitva van tartva az a kétség, vajjon a kollektív szerződést érvényesnek ismerné-e el a bíróság, sőt az tűnik ki belőle, hogy nyilván nem ismerné el érvényesnek. Mindazonáltal a kollektív szerződés elismerése nem precedens nélkül való már a magyar judikatúrában sem. Az építőmunkásoknak már évekkal ezelőtt volt kollektív szerződésük, amelyet az Építőmunkások Országos Szövetségének kiküldöttjei kötöttek a munkáltatók megbízottjaival a kereskedelemügyi minisztérium közvetítésével. E kollektív szerződés, mint ilyen, volt egy ideig érvényben, a munkába lépő egyes munkások nem írták alá külön-külön, mint a hogy most a munkabér-szerződés feltételeit tartalmazó, úgynevezett bárcát aláírják és ők se kívánták a munkáltatóktól annak esetenként való aláírását. Ennek dacára peres esetekben a választott bíróságok, de a királyi bíróságok is a kollektív szerződés rendelkezéseit fogadták el irányadóul. Kifejezetten azonban akkor se mint kollektív szerződést ismerték el érvényesnek, hanem eldöntetlenül hagyták azt a kérdést, hogy nem a kereskedelmi törvény 267. §. alapján figyelembe veendő szokásnak, illetőleg gyakorlatnak kell-e tekinteni a kollektív szerződés rendelkezéseit.

Újabb kollektív szerződések az építőiparban. Újabban Hatvan és Versec építőmunkásai léptek egyezsége a mesterekkel. A szerződést a mesterek a Magyarországi Építőmunkások Országos Szövetségének illető csoportjával, tehát a szakszervezettel kötötték. A szerződés tiltja az akkordmunkát; a bizalmi férfi elismertetik; a munkáltatók csak szervezett munkást alkalmazhatnak.

Fehér listák. A német vevőliga most adta ki 5-ik fehér listáját Berlin számára és körülbelül 100 különböző céget sorol fel. A fehér lista olyan üzleteket ajánl a vevőközönségnek, amelyekben az alkalmazottak helyzete emberségesen – mint a felhívás mondja: a „jó házak” szokásai szerint – van szabályozva. A papíruzleteknél ezenkívül még azt is megkívánja, hogy a szennyirodalmat ne árulja.

Kártérítési pert indított 37 munkás ellen Franciaországban egy keztyűgyáros, akit a munkások bojkott alá helyeztek. A beperelt munkásokat 1000 frank kár megtérítésére kötelezte a bíróság.

A béregezmény záradékát a stuttgarti városi tanács is felvette a szállítási feltételek közé. Egy, a taneszközre kiírt árlejtésnél kikötötte magának a tanács, hogy azok a nyomdászok, akik a nyomdászszakszervezet béregezményeiben megállapított béreket fizetik, elsőbbségben vannak a többiekkel szemben.

Az otthonmunkások számára felállítandó bérhivatalok ellen foglal állást a berlini kereskedő- és iparosegyesületek központi választmánya azon beadványában, amelyet a parlamenthez intézett. A beadvány szerint a minimális díjak megállapítása a szabad ipar és verseny elvébe ütközik, s az otthonmunka hatósági ellenőrzése lehetetlen.

Ezek az ellenvetések azonban ma már nem bírnak elég súlylyal, mert hiszen az állam szociálhygieniai és munkásbiztosítási tevékenysége még nagyobb rést ütött a szabad egyezkedés elvén.

Béregezmény a közszállításoknál. Bécsből jelentik: A kereskedelmi minisztériumban a napokban Regenhart Alajos elnöklésével az ipartanács hadsereg-szállítási bizottsági ülést tartott, a melynek napirendjén Vetter Henrik előadó jelentése szerepelt azon kérdésről, hogy a hadseregszállítási szerződésekbe bértarifák vétessenek be és a tarifát betartó cégek ezen szállítások odaítélésénél előnyben részesüljenek. Rövid vita után elfogadták az előadó azon javaslatát, hogy felszólítják a kereskedelmi minisztériumot, közölje a hadügymisztériummal, hogy az osztrák ipar viszo-

nyak kizárta teszik ezen követelés megvalósítását, a miért a hadügyminisztérium ezen szemponttól tekintsen el. Ezen határozatot a bizottság egyhangúlag hozta.

Szociálpolitika.

A nők éjjeli munkája. *A tilalom 1912 január 1-től kezdődik.* A nők éjjeli ipari foglalkoztatásának eltiltásáról szóló nemzetközi egyezményt végre fogják hajtani Magyarországon is, 1912 január elsejétől kezdődőleg. A tilalom törvény beiktatásáról szóló javaslatot márczius hó végén tárgyalta a képviselőház munkásügyi bizottsága.

Az ülésen Hieronymi miniszter a többek között a következőket mondotta: A nyomdai ipar nem vehető ki a törvény rendelkezése alól, mert az a berni konvenció alá esik. A hírlapkiadó-vállalatok más elbírálás alá esnek, miután azok nem nyersanyagok termelésével foglalkozó iparüzemek és így természetszerűleg nem is esnek a törvény hatálya alá. A zománcedénygyártásnál tapasztalatai szerint nőknek éjjeli alkalmazására szükség nincs és így nincs ok arra, hogy ezen iparág a korlátozás alól kivéssék. Ami a nyerscukorkorogyrakat és az ezekkel kapcsolatos finomító üzemeket illeti, a két gyártási művelet szoros kapcsolatánál ígva mindkét műveletre azokat a kivételes intézkedéseket fogják alkalmazni, amelyeket a törvény a nyersrépa cukorgyárakra nézve megállapít. A gyapjufésülés és fonásnak kivételes elbánására tényleges szükség aligha van, miután azonban fölmerült a kívánság és a berni egyezmény is megengedi, nincs észrevétele ezeknek kivételes életbeléptetési határidejé alá leendő sorozása ellen, úgyszintén hozzájárul ahhoz, hogy a törvény életbelépésének határidejét 1912 január elsejében állapítsák meg.

Az orvosok szociális továbbképzéséről tartott múlt hó 23-án előadást az orvosi kaszinóban dr. Peyser Alfréd, a 20.000 tagot számláló lipcei orvosszövetség berlini sectiójának a feje. Előadó kifejtette, hogy a német szociális biztosítás a német orvosokat készületlenül találta, csak miután a lipcei orvosszövetség a szociális orvostan körüli hiányokat pótolni kezdte, határozta el magát a kormány arra, hogy néhány egyetemen szociális orvostani tanszéket állítson fel. A szociális orvostani tanfolyam célja: minden hallgatót díjtalanul az állami biztosítási ügy terén elméletileg és gyakorlatilag kiképezni. Előadó szerint olyan város mint Budapest kiválóan alkalmas szociális orvostani kurzusok rendezésére, és csak így remélhető a nrankásbiztosítás körül felmerülő kérdések alapos megoldása és fejlesztése.

Szociális Medicina cím alatt most került dr. med. Walther Ewald tollából egy kötet a könyvpiacra. A.-műkét; kötetre Tan tervezve. Megjelent M. Springer cégnél, Berlinben.

Nemzetközi higiéniai világkiállítás lesz Dresdában ez évben, amelyre csendben már öt év óta készülnek Németországban. Az első higiéniai kongresszus a nyolcvanas években volt. Azután következett a csecsemőápolás kiállítása, amely szülői, orvosi és ápolói körökben olyan nagy érdeklődést támasztott, hogy a kiállítás tartamát meg kellett hosszabbítani. A drezdai kiállítás eszméje 1903-ban merült fel a városépítési kiállítás alkalmával. Ennek a kiállításnak az egyik osztálya, a „népbetegségek” kiállítása, olyan nagy látványosság volt, hogy tódult hozzá a közönség. Ekkor merült fel a higiéniai kiállítás eszméje, amelyet az egészségügy terén történt folytonos felfedezések bemutatásának szüksége tetté erősített. A világ egészségügyi hivatalai, a

laboratóriumok és klinikák is érezték tapasztalataik kölcsönös bemutatásának szükségét. A kiállítás nemcsak a tudomány és a szociálpolitika, hanem az ipar szempontjából is rendkívül jelentős. A modern technikának úgyszólván minden ága érdekelve lesz a kiállításban. Együttal az *ipari kiállításának* egy egészen új formája valósul meg. A látogató először egy, kizárólag tudományos anyaggal megtöltött teremben tájékozódik az illető szakcsoport kiállításáról, és csak azután jut az ipari kiállítás termeibe. A nemzeti stílusban épített kiállítási pavillonok között különösen a China részére épített óriási, fából épült pagoda vonja magára a figyelmet. – Kivételes hely jut Franciaországnak, hiszen 40 év óta az első eset, hogy a franciák a németek által rendezett kiállításon részt vesznek.

Az inasnyomorúság. *Charles Berteaux* egy vaskos könyvet írt a francia inasok helyzetéről. Könyvéből kiderül, hogy ami a tanoncszerződéseket illeti, e tekintetben a francia inasok igazán nem Franciaországhoz méltó módon vannak ellátva. 600.000 inas közül, Berteaux szerint, mindössze 60 ezernek van rendes szerződése, a többit pedig csak úgy „odaveszik” tanulásra. Mégis van tehát valami, amiben az ipari jogvédelem területén Franciaország előtt járunk.

A német birodalom szociálpolitikájáról a belügyi államtitkár a következőket mondotta a birodalmi gyűlésen: 1909-ben a szociálpolitikai kiadások összege kerek 810 millió korona volt. Ebből a munkaadókra 415, a munkásokra 343 és a birodalomra 51 millió esik. Ha az új munkásbiztosítási javaslat és a magántisztviselőkre vonatkozó javaslat törvénynyé válik, egy milliárdon felül fog emelkedni a szociálpolitikai kiadások összege. A birodalmi gyűlés szociálpolitikai munkája sem volt meddő. Tárgyalás alatt vannak: a munkásbiztosítási javaslat, az ipartörvény novellája, az ott-honi munkásokra és a munkakamarákra vonatkozó törvény. Hogy a szövetségtanács ma már nem bocsájt ki annyi rendeletet és szabályzatot, mint régebben, annak nem a szociálpolitikai érzéketlenség az oka, hanem az, hogy a régebben kiadott rendeletekkel mindinkább nagyobb területek szabályoztattak. Az sem tudható be a kormány figyelmetlenségének, hogy a kollektív-szerződések ügyét nem szabályozta. A kollektív-szerződések nincsenek tiltva, perelhetők is, ha a szerződő feleknek megvan a jogképességük. Ez azonban egyelőre hiányzik és ezért ítéletileg nem is hajthatók végre. Ezen okokból tért ki a kormány a kollektív-szerződések törvényes rendezése elől s úgy hiszi, hogy az érdekelt felek érdekében is így járt el helyesen.

A kereskedelmi alkalmazottak védelme érdekében egy tervezet fekszik a francia kamara előtt. A tervezet szerint: a leghosszabb munkanap 10 óra. Minden év 60 napjában ez a munkaidő 2 órával meghosszabbítható, de ezek a túlórák később beszámítandók. A munkaidő alatt csak 1 és fél óra szünetet kell az alkalmazottaknak engedni.

A berlini kereskedők jótékonyági központot állítottak fel, hogy a nagymérvű jótékonykodást kellő korlátok közé szorítsák és hogy azokat a visszaéléseket, amelyeket e téren a fogyasztóközönség velük szemben e téren megenged, kellő korlátok közé szorítsák. Az alapszabályok kimondják:

1. Kérelmek árúknak tombola, bazár, kisorsolás és hasonló célokra leendő ajándékozása iránt elutasítandók;
2. áru csak akkor adandó jótékony célra, ha az közvetlenül a megajándékozotthoz jut (pl. karácsonyi áru.);
3. a jótékonyági mulatságok céljaira a kereskedőknek felajánlott jegyeket vissza kell utasítani.

Dr. Szabó Ervin a Társadalomtudományok Szabad Iskolájában a napokban fejezte be „*A legújabb nagyipari fejlődés társadalmi következményei*” c. előadásorozatát, melynek fejtegetései annyira érdekesek és értékesek, hogy néhány momentumot kiragadunk belőlük. Dr. Szabó annak a köztudomású ténynek érintése után, hogy a nagyipari szervezet szülőanyja a gőzgép, kifejtette, hogy a produktivitás fokozásának a lehetősége és a verseny kialakulása az a két tényező, mely a mai nagyüzem terjedését és vélera munkaviszonyok folytonos alakulását előidézte. Majd a koncentrált üzem és a kisüzem munkásainak helyzetét állítja párhuzam

zamba, mely vizsgálódás alapján a koncentrált üzem, munkásának helyzetét itéli jobbnak úgy teljesítési feltétel, mint munkabér és balesetvédelem szempontjából. A munkásság-által mégis kifejtett passzív ellenállás legfőbb oka, hogy a munkás műveltebb, tanultabb lett és a nagyipari fejlődés hatásai közül észreveszi a leszorító tendenciát és annak különféle megnyilvánulásaiban, mint aminők pl. a tanultabb munkásokat is gyakran érő üzemi balesetek, a munkanélküliség gyakorisága, stb. A tanult és tanulatlan munkások arányszáma a nagyiparban az előbbieket javára tolódik el. Ez a körülmény, amennyire feltétele a produktivitás fokozásának, annyira akadálya a rentabilitás emelésének. Hogy ezt is elérjék, a munkaintenzitást fokozzák különféle módszerekkel, melyek közt legjelentékenyebbek a bér-fizetés új módszerei:

Az akkord-munka módszere az ellenőrzés nehézsége folytán nem vált be. Szükségessé vált az óriás-üzemek teljes átszervezése. A vállalkozó másokat dolgoztat maga helyett és ez arra kényszeríti, hogy az egész üzemet lehetőleg személytelenítse, mechanizálja. A régi hajtsármester-típus fenn nem tartható, a munkás pedig felügyelőjeként csak feltétlen tekintélyt ismer el. Egy amerikai gyáros, Taylor, alkotta üzemszervezetben minden egyes munkásra nézve megállapítanak egy normálidőt a legjobb munka elvégzésére. Ha a munkásnak sikerül ezt az időt betartani, úgy lényegesen magasabb bért kap, ellenkező esetben tetemesen leszállítják munkabérét. Teljesen recentralizálják a felügyeleti és munkakiadási munkákat. Rentabilitás szempontjából az eredmény óriási. Kétszer annyi a munkateljesítés. Társadalmi következményei: a szellemi munka elválasztása a testi munkától. A tanult munkás hivatalnok lesz. A tanulatlan önállóságát veszti, önérzetét és egyéniségét, de ez az ipari fejlődés útja. A tanult munkás bérét a gyáros maga emeli és így sok helyen sikerült a szakszervezetet megtörni. Ez a szervezet tehát egyelőre a nagyüzem erősödését jelenti.

Ipari tulajdon.

Szabadalom.

A magyar hitese szabadalmi ügyvivők testületének elnöki jelentése nyomtatásban is megjelent. A figyelemreméltó jelentésből, melyet Dr. Szilasi Jakab elnök szerkesztett, közöljük az itt következő részt:

Eljárt a Testület abban az irányban is, hogy a szabadalmi ügyvivői jogosítványok kiadása kellő mértékre szorítkozzék. E tekintetben felhasználta az első alkalmat, hogy az új kereskedelmi miniszternél tisztelegjen és egy testületileg átadott felterjesztésben előadta az ügyvivői karnak sérelmeit és panaszait, kérvén egyúttal az előbbeni minisztériumhoz már régebben felterjesztett, a zugirodákra vonatkozó előterjesztésének elintézését. A kereskedelmi miniszter ő excellenciája igen szívesen fogadta a Testület tisztelgését, kérésének jogosultságát elismerte és azok orvoslását megígérte. Előterjesztésünkre csakhamar megérkezett a 11.635/IV.-1910. sz. kereskedelmi miniszteri leirat melyben a miniszter kijelenti, hogy gondja lesz arra, hogy csakis a szabadalmi ügyek numerikus fejlődésével arányban adjon újabb ügyvivői jogosítványokat; míg a 9422/1910. IV. 3. sz. leiratban a szabadalmi zugirodák megszüntetése tárgyában a kereskedelmi miniszter felhívja a Testületet, hogy amennyiben a bedványban megnevezett cégek hirdetményeikben még most is oly jelzéseket használnának, melyekből a szabadalmi hivatal előtti képviseltetés is nyilvánvalóan következtethető, őket az illetékes iparhatóságnál haladéktalanul jelentse fel.

Röviden reá akarok mutatni arra, a nézetem szerint igen fontos körülményre, hogy a Testület újra ki-

mondotta, hogy tagjai a lapokban reklám-hirdetéseket nem tehetnek közzé. En azt hiszem, hogy ezen tilalom megújítása nagyban fogja fokozni a Testület erkölcsi színvonalát anélkül, hogy a Testület tagjai a hirdetések beszüntetése által kárt szenvednének.

A Szabadalmi Hivatallal a Testület élénk összeköttetést tartott fenn és meglepéssel kell konstatálnom, hogy a Hivatal előterjesztéseinket gyorsan és a legtöbb esetben kedvezően intézte el.

Így kedvező elintézés nyert azon előterjesztésünk amelylyel kértük, hogy a közzététel előtt visszavontnak kimondott bejelentésekről a Szabadalmi Közlöny ne hozzon értesítést; továbbá azon kérésünk, hogy a külföldi elsőbbségi iratok hiteles magyar fordítása csak szükség esetén kéressék be. Kedvezően intézte el a Szabadalmi Hivatal azon előterjesztésünket is, hogy a szabadalmi leírások eladása csekk útján történjék; végül legutóbbi beadványunkra arról értesít bennünket a szabadalmi hivatal, hogy a könyvtári katalógusnak a pótlékkal való egyesítése foganatba vétetett. Nem teljesítette a szabadalmi hivatal ama kérésünket, hogy a szabadalmi leírások nagyobb számú példányokban nyomassanak és hogy az elfogyott szabadalmi leírásokat újra kinyomassák, míg a Szabadalmi Közlöny tartalomjegyzékének már régebben elrendelt kiegészítése mind ez ideig nem foganatosított, úgy hogy testületünk annak szorgalmazását volt kénytelen elhárítani.

Testületünk tagjai a Magyar feltalálókat segélyező egyesületbe majdnem valamennyien beléptek, ezzel is bizonyosságot szolgáltatván, hogy a szegény feltalálókak tőlünk telhetőleg támogatni kívánjuk, amit egyébként azzal is bizonyítottunk, hogy hozzánk utalt szegény ügyeket ingyenesen intéztük.

A szabadalom védelme. A képviselőház közgazdasági bizottsága március hó második felében ülést tartott. Az ülés napirendjére volt tűzve a szabadalmazható találmányoknak, a mintáknak és a védjegyeknek kiállításokon való előleges oltalmáról szóló kereskedelmi miniszteri törvényjavaslat.

A megalkotandó törvény célja elsősorban az, hogy a szabadalmi jogban biztosított oltalom a *kiállítás ténye dacára* megszerezhető legyen, vagyis, hogy valamely tárgynak kiállításon történt közszemlére kitétele újdonságrontónak, éhez képest a szabadalmazást kizáró oknak ne legyen tekintendő. A javaslat törvényerőre emelkedése után lehetségessé válik, hogy azok a kiállítók, akik a végrehajtási rendeletben közelebről meghatározandó módon beigazolják, hogy az általuk utóbb szabadalmazás végett bejelentett találmány, illetve minta a kiállításon bemutatott találmánnyal, illetve mintával azonos, az illető tárgyra vonatkozó szabadalmi, illetve mintaoltalom) elnyerésében nem lesznek akadályozva. E körülmény jelentékenyen közre, fog hatni a tekintetben, hogy a kiállításokon olyan valóban új találmányok is bemutatásra kerülhessenek, amelyeknek szabadalmazása még nem történhetett meg és amelyeknek bemutatásától megfelelő védelem hiányában a fent említett joghátrányok elkerülése végett a feltalálók, illetve új minták előadói eddig igen sokszor tartózkodtak. Azon rendelkezés azonban, hogy a kiállítás ténye az illető tárgyat a szabadalmi vagy mintaoltalomból nem zárja ki, egymagában még nem nyújt elegendő védelmet a kiállított tárgyakkal. Teljes gyakorlati értéke az időleges védelemnek csak akkor van, ha a bemutatott találmányoknak és mintáknak megfelelő elsőbbség is biztosítatik másoknak minden azonos tárgyú bejelentésével szemben. Ez az igény záros határidőn belül érvényesítendő, azaz a kiállított tárgy a szabadalmi, illetve a mintaoltalom elnyerése végett szabályszerűen bejelentendő.

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter utal arra, hogy a javaslatban körvonalozott védelem törvényerőre emelése annyiból sürgős is, mivel a budapesti vas- és gép-

ipari és a turini nemzetközi ipari és mezőgazdasági kiállítás a küszöbön áll. Ajánlja elfogadásra a javaslatot, mely tulajdonképpen a találmányi szabadalmakról szóló 1895. évi XXXVII. t.-c. 3. §. 2. pontjának a módosítása, mely paragrafus úgy rendelkezik, hogy „nem tekintendő újnak (és ennek folytán a törvény 1. §-a értelmében nem szabadalmazható) a találmány, ha az a bejelentése idejében kiállítás útján oly ismeretessé vált, hogy a szakértők által használatos lehetőséggé vált”, s amely rendelkezés szinte lehetetlenné tette azt, hogy valamely okból még nem szabadalmazott, esetleg igen jelentékeny gyakorlati használhatóságú új találmányok kiállításra kerülhessenek.

A szabad. hivatali szabadalmi ügyekben hozott határozatai.

Az 1895. XXXVII. t.-c. 41. §. 3. p. bekezdése, mely a gyakorlatbavételi és használati engedélyek bejegyzésére nézve rendelkezik, a jogcím iránt semmiféle korlátozást sem tartalmazván, a bírói osztály az előhasználat címén szerzett gyakorlatba v. ételi jog lajstromozását elrendelte. 1083. 8036/911.

A szerkezet természetéből kifolyólag előre megszabott dolog megállapítása olyan konstruktív természetű tevékenység, amely találmányi jelleget nélkülöz. K. 3770. 10310/910.

Védjegy.

Rovatvezető : dr. Bányász Jenő,

a budapesti keresk. és iparkamara védjegy hivatalának vezetője.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara

az 55/1901. K. M. számú rendelettel szabályozott védjegyperes eljárás egyszerűsítése tárgyában egy tervezet dolgozott ki. A tervezet, amely a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztetett, lényegileg megegyezik a március hó 20-iki számunkban a „Védjegyügyi peres eljárás” című közleményünkben kifejtett álláspontunkkal. A kamara véleménye szerint, a halasztási kérelmeknek a kamarák hatáskörében való elintézése képezné az 55/1901. K. M. sz. rendelet módosításának az alapját. A rendelet végleges szabályozásáig pedig leiraiti elintéztést kér.

A védjegybitorlás tényálladéka fenforog, ha az idegen védjeggyel ellátott üveg, amelyből az ital poharankint árusítatik el, az üzlethelyiség, a pálinkamérés feltűnő helyén alkalmaztatik, — tekintet nélkül arra, hogy az idegen védjegygyei ellátott üveg mily célból (pld. tartályként) használtatott. Súlyosabb beszámítás alá esik, ha a kereskedő az ily üvegekbe a védjegyes áruval azonos árut tölt.

A védjegyes árujegyzekekbe utólag áruk nem vehetők fel, még akkor sem, ha az ily áruk egyébként ugyanazon árunemhez tartoznak. Ily értelemben döntött a budapesti kereskedelmi és iparkamara 6289. 1911. sz. végzésével. Bár, úgymond az indokolás, egy bizonyos árufajra (species) bejegyzett védjegy oltalma hasonló nemű (vagyis u. a. árunemhez tartozó) árukra a védjegy törvény helyes értelmezése szerint kiterjed, s így kétségtelen, hogy folyamodó” a kérelméhez csatolt árujegyzekek egy részére törvényes védjegyoltalmat élvez, mindazonáltal a védjegyes áruk utólagos kiegészítése, ha mindjárt közelebbi megjelölés, értelmezés jellegével is bír, helyt nem foglalhat. Az áruk hasonlóságának a kérdése ugyanis nem a technikai tudományos fogalmak, hanem a forgalom fogalmai, a forgalmi élet körülményei, továbbá a felcserélés és megtevesztés lehetőségének gondos mérlegelése alapján döntendő el. Ily kérdések pedig oly körülményes és alapos elbírálást igényelnek, amelyek a hivatalos eljárás során már csak azért sem teljesíthetők, mert a hasonlóságok megítélésében a hivatal is hibázhat, — ilyen irányú felelősséget pedig nem vállalhat magára.

A védjegybitorlás. Jelenlegi elbírálási módja egyáltalában nem mondható kielégítőnek. A védjegy jog megsértése elleni védelem egyáltalában nem elégséges, mert védjegy jogi gyakorlatunk szerint nem állapítja meg a védjegybitorlás tényét az a körülmény, ha valaki más üzletember védjegyét üzleti levelein, hirdetésein, cégtáblákon, árjegyzéken, reklám-nyomatványokon, számlákon stb., stb. jogtalanul használja. Szintúgy nem bitorlás, ha valaki valamely védjegygyei kért áru helyett nem az eredeti, hanem a saját gyártmányait adja, de sem az árun, sem annak burkolatán az idegen védjegyet nem használja.

A védjegybitorlás tárgyi tényálladéka a ma érvényben lévő törvény alapján e szerint abban áll, hogy egy, a belástromozott védjegyet utánzó árujegy jogtalanul azon árun, azon áru csomagolásán alkalmaztassák, amelyre ez a védjegy más vállalat számára kizárólagos használati joggal be van lajstromozva, — ellenben, a védjegyet feltűntető reklám, cégtábla, — mivel a reklámmal, cégtáblával az áru nem fog kapcsolatba hozatni, illetve azzal árut nem látnak el (az áru iránti figyelem felköltésére szolgáló eszközök), a védjegybitorlás tényálladéka viszonyítva pedig előkészületi cselekmények (?), a bírói gyakorlat nem minősíti már büntetendőnek.

Az idegen védjegyek használata árjegyzékekben (megrendelés esetében védjegy nélküli áru szállítása), reklám-nyomatványokon stb. az üzleti életben igen gyakoriak s a jogaiban sértett kereskedő és iparos összetett kezekkel kénytelen túrni a piszkos konkurenciának vétkes manipulációit, üzleti jóhírnevének meghurcoltatását.

Nem célunk ez alkalommal, hogy vizsgálat tárgyává tegyük azt, vajjon nem volna-e üdvös, ha a védjegy jog terén is megtoroltnának az ilyen visszaélések, tekintve, hogy a fentebb elősorolt esetek mindegyikében a védjegyekkel való bűnös üzelmekkel állunk szemben. A kereskedő és iparos körök ez a kérdés erősen foglalkoztatja s mindinkább erősödik az” a felfogás, hogy a védjeggyel üzött bárminemű visszaélések a védjegy jog alapján is szanáltassanak, egyelőre addig, amíg külön törvény nem alkotatik a tisztességtelen verseny ellen, vagy amíg polgári jogunk, avagy iparjogi törvényeink keretében e kérdések nem szabályoztatnak. (Ilyen tendenciát látunk a közelmúltban közzétett védjegy törvény javaslat-tervezetben is (lásd 67. §.)

A kereskedelmi verseny egymással szemben álló érdekeinek összeütkezését, a verseny elfajulását, az igazságszolgáltatás előli kibúvással bizonyynyal nem akadályozhatjuk meg, de meg nem is várhatjuk be tétlenül ezen kérdéseknek törvényes szabályozását.” Ha a védjegy törvény intencióját kutatjuk, úgy a védjegyekkel történő bárminemű visszaéléseket a védjegy jog terén is módunkban áll megtorolni.

Nevezetesen nem a törvény merev értelmezésében kell keresnünk a védjegy jog alkalmazását, hanem a forgalom, a tisztas, kereskedelem és ipar hasznának és kárának gondos mérlegelésében. A törvény betű szerinti, kizárólag jogászi értelmezése sok esetben (az esetek legtöbbszörében) előmozdítója lehet a kibúvás reménye és a jogtalan haszon kilátásával párosult tisztességtelen törekvésnek. A büntető bíró feladata a törvény betűi között bujkáló bitorlót felismerni s az idegen védjegyek árjegyzékekben stb. való alkalmazását a védjegy törvény alapján üldözni, mert bebizonyított tény, hogy az áru iránti figyelem felköltésére kiválóan alkalmas ily eszközök a védjegybitorlás szem-

pontjából sokkal súlyosabb beszámítás alá eshetnek, mint magának a védjegyes árunak utánzása.

Fel kell tehát ismernünk, hogy a fentebb előadott visszaélések büntetlensége *a védjegyvitalomnak törvényi céljával ellentétben áll* s így a bíróságokra hárul a feladat, hogy az eddigi helytelen gyakorlattal szemben a kereskedő és ipari, úgyszintén a fogyasztó közönség érdekeit védeni hivatott védjegy-törvény céljának minden tekintetben megfelelhessen. Elvégre is a védjegy-törvény nem azért alkottatott, hogy az általa megvédeni szándékolt intézmények a valóságban védelem nélkül maradjanak.

Joggyakorlat.

A „Valvoline” *törvényes védjegy oltalmát a kereskedelemügyi miniszter f. hó 10-én 51/1911. sz. a. kelt leiratával fentartotta. Az indokokból:* MÉRLEGEVE felperesek által az 1902. évben lajstromozott védjegyek lajstromozhatósága ellen felhozott érveket és állításokat meg kellett mindenképp előtéríteni, hogy a „Valvoline” szó, hengerolaj-árak megjelölésére minőség, illetve rendeltetés jelzőnek tekinthető nem volt, mert a figyelembe vehető forgalmi körök Magyarországon az angol Valve szót és az „Olein” szót nem ismerik. Ami felpereseknek azt az állítását illeti, hogy a Valvoline elnevezés a lajstromozás ideje előtt szabadjelzéssé vált szintén, nem volt elfogadható. Tény az, hogy 18³. és 1884. évek közötti időtartamban a Valvoline hengerolaj Magyarországon is ismert volt, sőt azt az 1882. évi vámárjegyzékbe fel is vették. De *nem állapítható meg a periratokból, hogy ez a Valvoline hengerolaj más eredetű lett volna.* A Valvoline elnevezés csakis a Lenard és Ellis cégnek gyártmányaira utalt. Ha tényleg a Valvoline elnevezést más gyárosok és kereskedők, más eredetű hengerolaj-árak megnevezésére használták is illetéktelenül, az a körülmény, hogy ez ellen a védjegytulajdonos nem tiltakozott és a megtorló lépéseket nem tette meg. védjegyének elvesztését nem vonhatja maga után, annál kevésbé, mert Magyarországon is lévén elárúsítója, lehet, hogy a visszaélések reá nézve oly csekély jelentőséggel bírtak, hogy e miatt a bírói beavatkozást érdemesnek sem tartotta provokálni. Ami végül azt a *néhány napi megszakítást* illeti, amely idő alatt a Valvoline védjegy, annak 1894. évi lejáratára és újbóli belajstromozása között védve nem volt, azt a szabadjelzéssé válásának kimondására elegendő alapnak tekinteni nem lehetett, mert egyrészt a Leonard és Ellis cég – amint azt a kereskedők állítják – mindig oly nagy mennyiségben szállította Valvoline hengerolaját Magyarországra, hogy feltétlenül mindig ez az olaj dominált a piacon az esetleges bitorlókkel szemben is.

A védjegyes vállalat és az áruk. Oly áruk, amelyek gyártása, illetve forgalomba hozatala bejelentő által megjelölt tényleges „vállalattal semmi összefüggésben nincsenek”, amelyekre a cégnek de facto vállalata nincs, nem vehetők fel a védjegyes árjegyzékbe. (963/1910. K. M.)

„Franz Deak” és „Deák Ferenc” név nem magyar gyártmányokon megtevésztő árjelzés. 77/911.

Mintaügy.

Az ipari mintái oltalmát szabályozó 107.709/907. sz. miniszteri rendelet nem írja elő, hogy az ipari minták oltalomképességük szempontjából, még kevésbé pedig azon szempontból, vajjon a bemutatott minta valóban ipari újdonságot képez-e, avagy eltér-e az eddig bemutatott mintáktól, vagy sem a kamarák részéről *hivatalból* vizsgálat tárgyává tétessenek. A kereskedelmi és iparkamarák ennél fogva a bemutatott ipari mintákat belajstromozzák, a bemutatót mintájának oltalomban nem részesíthető voltáról azonban felvilágosítják, szem előtt

tartva, hogy a különben értéktelen minták amúgy sem bírnák ki a felebezéssel járó költségeket, a szakköröknek a minta oltalomképessége szempontjából való meghallgatása pedig megakadályozza a minta olcsó és gyors oltalmát. Végül igazolja a kamarák eljárását az a ténykörülmény is, hogy a feleknek az esetleges elutasítással szemben módjukban áll az elutasított mintát, mint *zárt mintát* deponálni.

Mindenesetre vita tárgyát képezheti, vajjon a kamarák *szükségszerű eljárása* helyes-e és pedig tekintve, hogy az iparhatóságok a kamarák által belajstromozott *minták oltalomképességére* nem terjesztik ki figyelmüket, hanem *csupán a minták hasonlóságát, a lajstromozás előtti forgalomba hozatali vizsgálatát* s a kamarák által kiállított mintabizonylat kiadásával a minta oltalomképességét *igazoltnak* találják. (Az iparhatóság egy ízben a budapesti kamara által később belajstromozott „*tömb alakban alkalmazott és hirdetéssel ellátott mosócédulák*” minta tulajdonosát elmarasztalta, miután azt, az ugyancsak a budapesti kamara által korábban belajstromozott „*könyvalakban alkalmazott és hirdetéssel ellátott mosócédulák*” mintához (?) hasonlónak találta.)

A budapesti kereskedelmi és iparkamara a mintabizonylatokkal üzött visszasságok megszüntetése céljából a kereskedelemügyi miniszternél előterjesztéssel élt. Ezen előterjesztésében kiválóan fontosnak tartja, hogy az iparhatóságok a mintabizonylatok jelentőségéről kellőképpen felvilágosítottassanak, – esetleg a kamarák által kiállítandó mint a bizonylatok céljuknak *(a forgalomba hozatal előtti letétel igazolása)* megfelelően volnának megszövegezendők.

Közgazdaság.

Téglagyaráink és a kartellkérdés.

A Gyáripárosok Orsz. Szövetségének április 23-án előterjesztendő jelentéséből.

A téglakérdés a múlt év elején volt aktuális. Miután téglagyárosainkat több oldalról támadások érték, Szövetségünk behatóan foglalkozott ügyekkel, melynek folytán érdeklükben felterjesztéssel fordult a kereskedelmi miniszterhez. A következőkben bőven ismertetjük e felterjesztésünket. Nemcsak azért, mert egy kiváló iparág igazságos ügyét védelmezzük meg benne, hanem mert e felterjesztésben kikristályosodik Szövetségünknek a kartellek tekintetében elfoglalt álláspontja.

Felterjesztésünk közvetlen indítéka az volt, hogy a Magyar Építőmesterek Egyesülete közzétette lapjában ezt a feliratot, melyet a téglakérdésben a kereskedelmi miniszternek készült átnyújtani. Ebben arra kérte a minisztert: „méltóztassék elrendelni, hogy a kartellben egyesült gyárak szerződése hatósági vizsgálat tárgyává tétessék abban a tekintetben, vajjon nem! törvényellenes-e ezek a megállapodások s nem szolgáltatnák-e elegendő okot arra, hogy a budapesti téglagyárak kartellje hivatalosan feloszlattassék”. Feleslegesnek tartottuk, hogy a miniszter előtt azoknak az intézkedéseknek abszurditását, lehetetlenségét bizonyítsuk, melyekre a memorandum felhívta. Még Amerikában, a trösztök honában – ahol az ipar már oly hatalmassá fejlődött, hogy szinte állata az államban s a társadalom és állam semmiféle támogatására már nem szorul, még ott sem képezhető el az állami hatalomnak ilyen mérvű beavatkozása.

Kifejtettük, hogy valójában miről is van szó.

„A téglai parra tíz esztendei köztudomású pangás után kedvezőbb konjunktúra köszöntött be, mely lehetővé teszi, hogy a téglagyárak együttes eljárással ipari érdekeiket érvényesítsék. Hogy mit jelentett ez a tíz esztendő téglagyárainkra, azt legjobban illusztráljuk, ha felsoroljuk, hogy termelőképességüket ez idő alatt hány százalékban használták ki:

1900-ban.....	20.28%
1901-ben.....	16.27%
1902-ben.....	17.58%
1903-ban.....	19.71%
1904-ben.....	18.27%
1905-ben.....	27.20%
1906-ban.....	21.75%
1907-ben.....	31.50%
1908-ban.....	23.17%
1909-ben.....	52.89%

Alkalmunk volt téglagyáraink mérlegeit és zárszámadásait megvizsgálnunk és meggyőződünk, hogy 1901–1907-ig, tehát hét év átlagában téglagyáraink jövedelmezősége az összes befektetések alapul vétele mellett 2.02%-át tette. Vájjon ilyen körülmények között nem önmaguk iránti kötelessége-e gyárainknak és nem jogosult-e gazdaságilag, hogy e kedvező konjunktúra esélyeit kihasználják és legalább részben kárpótolják magukat?

Akár magában a kedvező konjunktúra, akár pedig e konjunktúráit belül még a versenyviszonyok alkalmas szabályozása is teszik képessé téglagyárainkat érdekeik érvényesítésére, előttünk nem kétséges – és ez elv elismerésétől és érvényesülésétől függ jórészt a magyar gyáripar jövője – hogy minden oly szervezet (nevezzük bár kartellnek, megállapodásnak vagy akárminek) gazdaságilag jogosult, melynek folytán az árak annyival múlják felül a termelési költségeket, hogy tisztességes vállalkozó-nyereséget biztosítva lehetővé teszik, hogy egy kedvezőtlen konjunktúra esélyeit is kiegyenlítsék. Delbrück kereskedelmi és ipari miniszter válaszolta ezt egy kartell-ügyben tett hasonló interpellációra a porosz képviselőházban, kifejtve ugyanakkor, hogy nem szabad egy kedvező konjunktúra által előidézett viszonyokra olyan rendelkezéseket építeni, melyek egy kedvezőtlen konjunktúra esetén árthatnak az egész iparágak.

Nem tudunk nagyobb veszélyt elképzelni, mintha az állam valamely cikk megdrágulása, bizonyos fogyasztás csoport szervezett támadásai, valamely iparágban beállott múló zavarok folytán beavatkozásra, rendszabályokra szánja el magát. A gazdasági élet fejlődésébe az állam csak a legvégső esetben avatkozzon be a maga akadályozó rendszabályaival, ha számos év tapasztalata alapján megállapíthatja, hogy valamely termelési ágban normális viszonyok között is állandóan visszaélések történnek.”

Mindezekután odakonkludáltunk, hogy Szövetségünk a magyar közgazdaság érdekében pártot fog önálló iparosoknak, vállalkozóknak minden oly megállapodása mellett, melynek célja, hogy közös eljárással a versenyt kellő mederbe szorítsák s az iparba; befektetett tőkék megfelelő kamatoztatását biztosítva, kedvezőtlen konjunktúrák esélyeit is fedezzék.

Áttértünk ezután a konkrét kérdés ismertetésére s adatokkal bizonyítottuk a téglagyárak ellen felhozott vádak tarthatatlanságát. Számokkal igazoltuk, hogy mennyi az a

mennyiség, amennyit téglagyáraink vállalhattak s hogy mi módon jutottak el e mennyiség megállapításához. Nevezetesen ezt mondtuk: „Téglagyáraink összes termelőképessége 450 millió téglá, de ezt a számot kedvezőtlenül befolyásolhatják a rossz időjárás és kedvezőtlen munkaviszonyok. Ehhez a 450 milliós tétel megállapításához úgy jutottak el gyáraink, hogy egymással egyezményre lépve, alapul vették az egyesült gyáraknak vakba Budapesten előfordult legnagyobb évi szállítását; amely a kilencvenes évek végén volt legnagyobb építkezési fellendüléskor sem haladta meg a 450 milliót. Téglagyáraink a jó kereskedő óvatossága mellett a fent megállapított szállításoknál egyelőre többet nem vállalhatnak a folyó évre, ami természetesen nem azt jelenti, hogy a kedvező tavaszi és nyári időjárás esetén nem fognak arra minden erejükkel törekedni, hogy gyártási képességüket minél teljesebb mérvben kihasználják és e több-termelést az építkezés rendelkezésére bocsássák. Hogy ez megvalósítható lesz-e, azt teljes bizonyossággal gyáraink csak májusbaai tudják majd megállapítani. Minden kihasználási szándék tehát nyilvánvalóan távol áll téglagyárainktól, eljárásuk reális s Szövetségünk szívesen fedezi ezt a maga tekintélyével. Tekintettel azonban az építő tevékenységnek ez idei emelkedésére, az összes gyárak a szükséges megújításokat részben már eszközölték, részben ezek folyamatban vannak, úgy hogy termelőképességüknek a legmagasabb fokra való emelése várható.”

Hogy ez valóban így következett be, azt mi sem bizonyítja jobban, hogy téglagyáraink ma már a legnagyobb rendben tudják lebonyolítani a főváros rendkívül fellendült téglaszükségletét.

Az udvari tanácsosokat nagy megtiszteltetés érte. *Dr. Schreyer Jakabot* is udvari tanácsossá nevezte ki a király. „Schreyer Jakabot nem kell az olvasónak bemutatni”, gondolom így írták azok a lapok, amelyek a dolog könnyebb végét szeretik megragadni. Pedig a szomorú valóság az, hogy a nagyipari és nagykereskedelmi körök kivételével az országnak még legintelligensebb része sem ismeri azokat, akiknek vállait a legsúlyosabb közgazdasági vagy tudományos munka nyomja. Aki a vidéket ismeri, elhiszi nekünk, hogy Lengyel Zoltánt vagy Nagy Györgyöt sokkal jobban ismeri a magyar intelligencia, mint Schreyer Jakabot, Chorin Ferencet vagy Lánczy Leót. És ne tessék azt hinni, hogy ez csak a vármegyei iktatókra igaz (az iktatóknak különben is sokkal nagyobb szerep jut, mint a fővárosi ember gondolná), hanem igaz a vezető állásokban lévő emberekre is. Mert nálunk csak a politika köti le az emberek érdeklődését, és így lesz mindaddig, míg birtokrendszerünk megtűri a kötött nagybirtokot, ami mégis csak középkor, – ellenben a mélységesen komoly munka csak egy kis elite körében kelt érdeklődést.

Ami iparunk azonban van – és mi nem győzzük eléggé csodálni, hogy annyi is van, mint amennyi van – annak mégis be kellett illeszkednie a jogi életünkbe, még pedig olyan módon, hogy fejlődési pályája lehetőleg szabad legyen. Mert téves azt gondolni, hogy a modern ipari és kereskedelmi életünkkel együtt mindjárt készen volt a hozzá illő jogi keret is.

Mi ugyan azt tartjuk, hogy a németből szöröstől-böröstől átvett törvényeink inkább használták a magyar iparnek és kereskedelemnek, mintha speciálisan magyar kereskedelmi törvényeket csináltunk volna, de az átvett jognak mégis csak a mi viszonyainkhoz simuló értelmezést és irányítást kellett adni. Míg egy speciálisan magyar kereskedelmi kódex az agráriusoknak kedvezett volna, a németből átvett törvényt már a mi kereskedelmi érdekeink szerint lehetett átértelmezni. És ezt a feladatot oldotta, meg *dr. Schreyer Jakab*, aki megcsinálta nálunk azokat az intézményeket, amelyekhez előbb voltak törvényeink, mint maguk az intéz-

menyek. (Még ma is van számos rendelkezés törvényeinkben, amelyek soha sem léptek gyakorlatba). És megoldotta olyan módon, hogy talán nincs a felsőbbírásnak egyetlen olyan, a kereskedelemre vonatkozó döntése, amelyen láthatatlan csöveken át szivároghat, rajta ne lenne a Schreyer Jakab szelleme.

A Kereskedelmi Csarnok nemcsak neki, hanem a produktív munkának tett tisztességet, amikor őt ünnepelte. Es különösen jól esett látni, hogy az ünneplést olyan férfiak vezették, akik, mint Jelűnek Henrik, Sándor Pál, Kaszab Aladár, maguk is a termelő munka reprezentatív manjei.

L-i J-ő.

Törvényjavaslat a házalásról és a vándor-iparról. A házalásról és a vándor-iparról törvény készül. A tervezet készen van s nemsokára azoknak az érdekeltségűeknek fogják bemutatni, amelyeknek véleménye a törvénytervezet végleges szövegezésénél figyelembe jöhet. Az új törvény a németországi hasonló törvény mintájára készült azoknak a rendelkezéseknek szemmel tartásával, amelyeket még az 1852. évi pártens a házalásról és a vándor-iparról előír. A tervezetet ismertetni fogjuk.

Eladási feltételek a textilszakmában. A Textilszakmák Magyar Bizottsága a Magyar Kereskedelmi Csarnokban Fürst Bertalan udvari tanácsos elnöklésével ülést tartott. Az elnök jelentést tett arról, hogy a magyar bizottsággal párhuzamosan működni (hivatott osztrák bizottság megalakítása iránt az előmunkálatok folyamatban vannak. Maga a bécsi kereskedelmi és iparkamara is készségét jelentette ki az iránt, hogy az előkészítés munkálataiban részt vesz. A titkár bejelentette, hogy vidéki kereskedőkörökből olyan indítvány érkezett, hogy a textilszakmabeli cikkek szélességét a gyárosok ne bécsi hüvelyekben, hanem centiméterekben határozzák meg. A bizottság foglalkozni fog a indítvánnyal.

Drew Dánielről, a régebbi idők egy amerikai pénzüemberéről, a ravasz new-yorki börzejátosóról, könyv jelent meg. Az öreg Drew hozzátartozói szerették volna a könyv megjelenését minden áron megakadályozni. A könyv néhány új adatot tartalmaz a Wall Street börzemanőverjeiről, és az 1873. év „fekete péntekjét” új világításba helyezi. Drew az Erie vasút igazgatója volt és a vasutat kényszerítette, hogy egy hajóstársaság rozoga hajóit vegye meg, melynek ő elnöke volt. Egyúttal a vasút részvényeivel spekulált, és egyszerűen új részvényeket nyomtatott, mikor Vanderbilt a részvények összevásárlása útján a falhoz szorította. – Két hívével, Fiskkel és Goulddal, pénzühiányt idézett elő, hogy a baisse-spekulációt sikerrel lebonyolíthassa. Erre a célra 14 millió dollárt helyeztek el a különböző bankokba, melyek hiteles csekkekre lettek kiszolgáltatandók. Mivel sok pénze volt a bankoknak, könnyen lehetett pénzhez jutni. A börzén a kurzusok felszálltak. A három szövetséges olyan papírokat adott el, amelyek nem voltak birtokukban. A szállítás előtt néhány nappal pénzüket kivonták a bankokból, amelyek kötelesek a törvény szerint 25%-át a betétnek készen tartani. E végből kénytelenek voltak a bankok a börzepapírokra adott hitelt bevonni. A kurzusok estek és a három barát olcsó áron vágta zsebre az értékeket. Drew cserben hagyta társait, kisegítette a bankokat, és amikor a kurzusok javultak, nagy nyereséget rakott zsebre, mert közben vásárolta a papírokat, míg társai borzalmas veszteséggel vonultak vissza a harctérről. Később megboszulták magukat és ez volt Drew bankrottjának egyik oka.

Felelős szerkesztő : **Dr. LÁNCZI JENŐ,**